

САМОСТІЙНА УКРАЇНА

FREE UKRAINE

ДО 90-х РОКОВИН
СТВОРЕННЯ УВО

ЄВГЕН КОНОВАЛЕЦЬ

(10 червня 1891 – 23 травня 1938 року)

Полковник Армії УНР

Командир Корпусу Січових Стрільців

Комендант Української Військової

Організації

Перший голова Проводу Українських

Націоналістів

і

Організації Українських Націоналістів

«САМОСТІЙНА УКРАЇНА»

ПРЕСОВИЙ ОРГАН ОРГАНІЗАЦІЇ
ДЕРЖАВНОГО ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНИ (ОДВУ) — США

Головний редактор:
Дорожинський Павло

Члени редколегії:
Барецький Осип
Жуковський Аркадій
Нагірняк Василь
Пап Михайло
Середницький Ярослав
Ціборовський Олег

Статті підписані автором, не обов'язково збігаються з поглядами Редакційної Колегії, а тому за їх зміст Редакція «Самостійної України» не відповідає.

Редакція застерігає за собою право скорочувати й виправляти матеріали. Передрук дозволено за поданням джерела.

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:

Україна, 01015,
м. Київ,
вул. Московська, 36. к. 18
e-mail: p_doroshynsky@ukrpost.net

АДРЕСА АДМІНІСТРАЦІЇ:

ODWU — Free Ukraine
Ukrainian Homestead — Olzhych
1230 Beaver Drive
Lehighton, PA. 18235
USA

Зареєстровано Державним комітетом інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України 21 лютого 2002 р. Реєстраційне свідоцтво КВ № 5882. Засновник журналу в 1948 р. — ОДВУ. З 2002 р. засновник журналу — Павло Дорожинський. Надруковано СПД Кравчук В. К., вул. Мільчакова, 5/10. т. 1000. Зам. № 86.

ЗМІСТ

Василь Савченко (Київ) "Прапори духу"	2
Павло Дорожинський (Київ) "До 90-річчя Української Військової Організації"	3
Ярослав Середницький (Львів) "Діяльність другого Голови Проводу Українських Націоналістів і Організації Українських Націоналістів полк. Андрія Мельника в роки Другої Світової війни"	10
Досє про полковника Андрія Мельника	15
Микола Міхновський "Самостійна Україна"	17
Анатолій Доценко (Київ) "Пам'ятнику Миколі Міхновському в його рідному селі бути!"	24
Віктор Світайло (Київ) "Інженер Дмитро Андрієвський: зверхність Москви над Києвом може бути усунена лише перемогою Києва над Москвою"	27
Микола Жулинський (Київ) "Формування національної ідентичності, або чим розростаються держави"	33
Євген Сверстюк (Київ) "Як царя вибирають"	41
Ювілейні річниці наших друзів	45
Іванна Рогач (Ужгород) "Рогачі – українські патріоти – націоналісти"	46
Іван Пасемко (Київ) "Романтичні пориви закарпатських українців та галичан 1938-1939 рр."	55
Сергій Губський (Київ) "Нові дослідження доби директорії УНР".	60
Козловський Андрій (Харків) "Чи являється народ джерелом влади в Україні?"	65
Р. Рифяк, Л. Довбуш (Львів) "До 20-ти річчя Відродження Пласту в Україні"	69
Олег Коцарев (Київ) "Дотик до живої історії літератури"	74
Наші втрати	77
Пожертви на Пресовий фонд "СУ"	79

Василь Савченко
(Київ)

ПРАПОРИ ДУХУ

II. Шлях у безсмертя

Сталевлять лави Ольжич і Олена,
Йдуть Київ від нових "червоних" визволять,
Творити рідну владу і знамена,
Життя українське рятувати й піднімати!

Ось він стоїть зруйнований, стражденний:
Скрізь вибухи, ні світла, ні життя й тепла...
Та дух український світлий незнищений,
Йому – ніщо: і біль і гнів, хвала й хула!...

Олена б'є в свої гучні "ЛІТАВРИ",
Українським словом славить двоїть, гарт,
Митця старим і юним творить авру,
А "Кудрям – терористам" шле проклять...

Воздвиг – мов Храм – і Ольжич Збір великий
Достойників, аби спасти український рід,
Створить державу – край столикий,
Науки й техніки, культури рай – без бід!

... Творців – герої й плани їх згоріли,
Мов смолоскип, якому звісно смерть гряде...
Скреснулись наша честь і чорні сили,
Бо змовились гестапо і НКВД...

Вп'ялись червоні і брунатні скорпіони,
Спрямовані і фюрером й вождем,
В терорі впали "Кращих" легіони –
ЗНАМЕНАМ ДУХУ УКРАЇНИ довічно СЛАВУ воздаєм!

21 липня 2009 р.

Павло Дорожинський
Головний редактор журналу
"Самостійна Україна"
(Київ)

ДО 90-РІЧЧЯ УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ

90 років тому у Львові закладено основи створення Української Військової Організації – бойової складової українського націоналістичного руху. Це був складний час в історії українського державотворення. Після поразки української революції 1917-1921 рр. багато вояків армій Української Народної Республіки та Української Галицької Армії опинилися в таборах інтернованих. На відміну від деяких з політиків, вони не вважали боротьбу за незалежну Українську державу програною, і прагнули продовжувати її. Саме колишні вояки стають ядром Української Військової Організації (УВО).

У вересні 1920 року у Львові Осип Навроцький, Ярослав Чиж, Юрій Полянський, Володимир Целевич, сот. Михайло Матчак створюють тимчасову Начальну колегію УВО. Вже через рік, в липні 1921 р., по приїзду у Львів командира Осадного корпусу армії УНР полк. Євгена Коновальця, замість колегії створюється Начальна команда УВО, яку він очолив.

До праці в Українській Військовій Організації долучились відомі військовики: полк. Андрій Мельник, полк. Роман Сушко, сот. Омелян Сенік, сот. Юліян Головінський, сот. Василь Кучабський, Микола Саевич, інж. Ярослав Індишевич. Фундаторами УВО були в основному старшини Українських Січових Стрільців і IV бригади Української Галицької Армії.

Це була добре законспірована організація. Вже з перших років існування ідейними засадами УВО стає ідеологія українського націоналізму. На відміну від низки інших українських організацій, які також сповідували націоналістичну ідеологію, члени УВО вирізнялися високим рівнем дисципліни, відданістю і жертвністю.

Організаційні структури УВО було сформовано за військовим принципом. Галичину поділили на 13 організаційних

округів, які, в свою чергу, було поділено на повіти. Діяли організаційно-кадрова, розвідна, бойова і пропагандивно-політична реферантури. На Західноукраїнських землях діяльністю УВО керувала Крайова команда, яку спершу очолював полк. Євген Коновалець. Згодом полк. Андрій Мельник (1923-1924 рр.), сот. Юліан Головінський (1924-1926 і 1930 рр.), сот. Богдан Гнаткевич (1926-1927 рр.), полк. Роман Сушко (1927-1930 рр.). Такі дані наводяться в книзі "Євген Коновалець та його доба" (Мюнхен, 1974р). Хоча, з огляду на підпільні умови діяльності УВО на Західноукраїнських землях, інформація про керівництво організації в різних дослідженнях різниться. Але, попри певні фактологічні розбіжності, всі дослідники підтверджують, що крайового команданта УВО завжди призначав полк. Є. Коновалець, а призначені самі підбирали співробітників-керівників бойової, організаційної, пропагандистської та фінансової реферантур.

На початку своєї діяльності в політичній площині УВО співпрацює з урядами УНР і ЗУНР у вигнанні. Але політика уряду ЗУНР на чолі з президентом Євгеном Петрушевичем не зовсім відповідала прагненням керівництва УВО. Петрушевич не відкидав співпраці із більшовицькою владою у боротьбі з Польщею за звільнення Західноукраїнських земель. Така позиція була неприйнятною для УВО. Тому вже в середині 20-х років керівництво Української Військової Організації припиняє співпрацю з ним.

Вже в перші роки своєї діяльності УВО поширила вплив за межі Галичини. У Чехословаччині була Крайова команда УВО, у Берліні – закордонна делегація, своя організаційна структура була у Прибалтиці.

Від часу створення головним завданням УВО було продовження збройної боротьби, підтримуючи на окупованих українських землях стану "постійного кипіння", щоб унеможливити закріплення ворожої влади.

Ще в 1920 р. на окупованих більшовиками східноукраїнських землях почало діяти підпілля УВО. Зокрема, І. Андрух, М. Опока, М. Романик, Нерослик, Решетука створюють на пованих більшовиками українських землях підпільний Центральний Революційний Комітет, покликаний організовувати боротьбу на цих землях. На жаль, в середині

Євген Коновалець – Голова Стрілецької Ради

20-х років повстанський рух на Східноукраїнських землях пішов на спад внаслідок посилення терору більшовицької влади, а також зменшення тиску на село під час запровадження нової економічної політики та проведення низки амністій. Тому підпілля УВО скоро було викрите, а його члени були розстріляні.

Деякі члени УВО 1921 р. брали участь у Другому зимовому поході. З-поміж відомих його учасників був командир II бригади у Повстанчій групі, досвідчений військовий полк. Роман Сушко. Він дивом вирвався з більшовицького оточення під Базаром. Але після цього партизанського рейду подібні відкриті виступи проводити вже було неможливо.

Час постанови УВО був несприятливий час для нещодавно здобутої і знову втраченої Української державності. Угода, підписана між урядом УНР і Польщею зв'язувала руки, не даючи простору для військових і політичних дій. До того ж, Польща посилила свій політичний вплив на окуповану нею частину Західноукраїнських земель, яка отримала назву "Східна Малопольща". У вересні 1921 р. член УВО, колишній чотар УГА Степан Федак здійснив спробу атентату на очільника Польської держави маршала Юзефа Пілсудського під час його відвідин Львову. Внаслідок того замаху було поранено польського воєводу у Львові О. Грабовського. Члени УВО також вели боротьбу з колаборантами, які пішли на співпрацю з окупантами. В 1922 р. було здійснено атентат на пропольськи налаштованого українського кандидата до Сейму С. Твердохліба. З поширенням польських колоністів на українські землі члени УВО організують підпали польських поміщицьких господарств і фільварків. З-поміж найвідоміших акцій – рейд групи УВО на Тернопільщину 1922р. Її учасники допомагали руйнувати господарства польських колоністів. Пізніше підпілля УВО організовували протестні збройні акції проти насильної пацифікації і спроб переселення та насильницького захоплення українських земель польськими колоністами.

Серед найвідоміших акцій УВО, окрім замаху на Й. Пілсудського були: атентати на президента Польщі Станіслава Войцеховського і шкільного куратора Станіслава Собінського, напади на польські відділи жандармерії. На фінансування діяльності УВО надходили кошти із фондів Січових Стрільців, збірні закордонних українських організацій, певні кошти надав Канадський Червоний Хрест. Уряд УНР в екзилі виділяв кошти на формування відділів у Чехословаччині. Але для це були незначні суми, тому відділи УВО шукали власні можливості здобуття коштів шляхом експропріації коштів у польських державних установах. Із відомих акцій, напади на пошти і поштові перевезення у Львові, Трускавці, під Печеніжином, Бірчею, Богородчанами, Калущем і в польському місті Сьремі.

Для успішного проведення бойових акцій 1924 року в структурі УВО було створено "Летючу бригаду" до якої входили: Юліян Головінський, Омелян Сеник, Іван Паславсь-

*Андрій Мельник і Євген Коновалець на прогульці
під Віднем, 23.5.1921 р.*

кий, Федір Яцура, Микола Ясінський, Володимир Моклович, Антін Стефанишин, Микола Бігун, Микола Ковалисько, Прокіп Матійців, Василь Атаманчук, Михайло Вербицький, брати Ярослав і Роман Барановські. Під час нападів на теренах їм допомагали місцеві члени бойових реферантур, зокрема: В. Шумський, С. Букало, Д. Дубаневич, А. Медвідь, В. Лупуль. Хоча члени УВО з "Летючої бригади" намагалися вживати найбільших заходів конспірації – видавали себе за поляків чи німців, не відвідували українських громадських заходів, досить скоро польська поліція змогла вийти на них.

Після перших успішних акцій боївок УВО поляки посилили боротьбу з підпіллям. Почалися арешти провідних членів організації. Щоб вберегтися від арешту полк. Євгену Коновальцю в 1922 р. довелося виїхати з Галичини. Замість нього Крайову команду УВО очолив його давній побратим по зброї полк. Андрій Мельник.

Внаслідок арештів на окупованих Польщею землях, в середині 20-х років за ґратами опинилося чимало членів УВО, а серед них крайовий комендант УВО полк. А. Мельник. Однією з найвідоміших справ того часу стала загибель у лю-

тому 1924 р. у Львівській в'язниці зв'язкової Євгена Коновальця Ольги Басараб. Вона була також відомою як організатор першої жіночої чоти Українських Січових Стрільців. Завдяки зусиллям адвокатів полякам не вдалося приховати цього злочину, і він набув широкого розголосу. Також вдалося довести, що Ольга Басараб загинула внаслідок катувань під час допитів.

Розпочавши діяльність як суто військова підпільна організація, вже з 1922 року УВО починає займатися військово-політичною діяльністю. Велике значення керівництво УВО надає ідеологічному вихованню і відновленню виходу українських патріотичних видань. На початку 20-х років стараннями керівництва УВО відновлюється вихід "Літературно-наукового Вісника". У середині 20-х років виходять пресові органи УВО спершу "Новий час", а згодом "Сурма". Їх друкували за межами Польщі і таємно переправляли в Галичину. Для патріотичного виховання в 1927 р. при Начальній команді УВО створюється Політична колегія.

В середині 20-х років лідери більшості націоналістичних організацій зрозуміли потребу об'єднання зусиль для ефективної діяльності, щоб спільними зусиллями вести боротьбу за відновлення незалежної Української держави. У листопаді 1927 року в Берліні, де знаходився осідок Начальної команди УВО, відбулася I Конференція Українських Націоналістів головним завданням якої був пошук шляху створення єдиної української націоналістичної організації. У цій конференції взяли участь представники УВО, Легії українських націоналістів групи Української національної молоді. Конференція стала початком підготовки I Конгресу Українських Націоналістів, який відбувся у січні-лютому 1929 р., на якому було створено Організацію Українських Націоналістів.

Хоча до Проводу ОУН увійшла низка провідних членів УВО, зокрема, Першим Головою Проводу Українських Націоналістів і Організації Українських Націоналістів обрано полк. Євгена Коновальця, Українська Військова Організація не припинила свого існування, як стверджує дехто з дослідників, а діяла до початку 30-х років.

Під час підготовки до Першої Конференції Українських Націоналістів та в її ході обговорювали 2 позиції. Частина де-

легатів вважали, що УВО має повністю влитися в нову націоналістичну організацію, припинивши самостійне існування. Інші делегати, особливо представники від УВО, дотримувалися думки, що цю бойову організацію варто залишити. Вона мала діяти в окремому, вузькому колі своїх завдань. Зокрема, одним з таких завдань – здобуття коштів на діяльність ОУН шляхом експропріації їх у окупаційної влади, як це робили члени УВО до цього. Згодом УВО стає одним із організаторів саботажних акцій проти пацифікації, яку проводив польський уряд на Західноукраїнських землях. Беручи на себе відповідальність ці акції УВО не давали змоги польській владі пов'язати їх організацію і проведення із членами ОУН.

З осені 1929 р. у Львові одночасно діяли Крайова екзекутива ОУН і Крайова команда УВО. Злиття цих двох організацій також обговорювали і на Крайовій конференції ОУН, яка пройшла навесні 1930 р. у Львові. Тоді були прийняті рішення, що: "Українська Військова Організація буде свою діяльність щораз більше обмежувати. Всю політичну ділянку, пресу, пропаганду, організацію широких мас – перебирає Організація Українських Націоналістів. УВО стає її збройним рам'ям, але акцію веде в повній організаційній незалежності від ОУН. Щоб її якнайдовше уберегти від нелегальщини на всіх займанщинах, за винятком большевицької. Апарат УВО буде звужений до мінімуму і якнайсуворіше за-конспірований".

Водночас, конференція приймає рішення, що керувати всім революційним рухом на Західноукраїнських землях має одна людина. На той час це був сот. Юліян Головінський, якому мали підпорядковуватися місцеві організації ОУН і УВО.

Як пише у книзі "Становлення ОУН" д-р Зиновій Кшиш, джерелом легенди про те, що одразу після I Конгресу Українських Націоналістів УВО припинила своє існування: "намагання деяких – далеко не всіх! – галицьких націоналістів молодшого покоління зачинати історію революційного націоналістичного руху від себе, мінімізуючи значення і ролі Української Військової Організації, в котрій вони через свій ще дуже молодий тоді вік або зовсім не могли брати участі, або хіба були на найнижчих її щаблях, як рядові члени".

Д-р Ярослав Середницький
(Львів)

**ДІЯЛЬНІСТЬ ДРУГОГО ГОЛОВИ ПРОВІДУ
УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ І ОРГАНІЗАЦІЇ
УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ
ПОЛК. АНДРІЯ МЕЛЬНИКА В РОКИ ДРУГОЇ
СВІТОВОЇ ВІЙНИ**

(Закінчення, початок у числі 4/513, 2009 р., 1/514, 2010 р.)

Президент УНР А. Лівницький у січні 1942 р. у відповідь на німецький терор в Україні наказав отаману "Поліської Січі" Т. Бульбі-Боровцю: "Як тільки Гітлер дійде до Волги, починайте його бити, але не загальним повстанням, а окремими летючими бригадами". Вище згадувалось, що в 1941 р. Провід Українських Націоналістів спрямував військовиків-старшин у "Поліську Січ". Летючі бригади розпочали акції проти німців у квітні 1942 р., а влітку висадили в повітря кілька військових ешелонів. 19 серпня 1942 р. під час німецького наступу на Сталінград і Кавказ частини "Поліської Січі" заблокували під'їзди до вузлової залізничної станції Шепетівка, знищили есесівську охорону, захопили станцію і місто. До лісу вивезли 4 ешелони військового майна і підготованих для відправки до Німеччини продуктів та худоби, звільнили "остарбайтерів" з двох потягів. Райхс-комісару Еріху Коху передали листа з роз'ясненням, що акція є відплатою за систематичне нищення українського народу, та вимогою змінити окупаційну політику [20].

Військове становище Німеччини на початку 1943 р. різко погіршилось. А. Гітлер, керівники Райху і ОКВ зробили висновки з розгрому 6-ої армії ген. Ф. Паулюса під Сталінградом і гострого браку резервів на Східному фронті. Внаслідок підтримки Райхсфюрером СС Генріхом Гімmlером ген. А. Власова виникла загроза примусового спрямування вояків-українців Вермахту до Російської Визвольної Армії (РОА). Полк. А. Мельник і Митрополит А. Шептицький 6 лютого

1943 р. надіслали Шефу Генштабу ОКВ генерал-фельдмаршалу Вільгельму Кейтелю (копію А. Гітлеру) листа з актуальною для Німецьких збройних сил пропозицією – "...прийшов час ввести Україну в антибільшовицький фронт і сформувати боездатне Українське Військо...". Далі вказувалось "...українські військові кола готові до вирішення цих проблем і приймуть участь в переможному завершенні боротьби з Москвою під проводом ОКВ" і викладались заходи з створення Війська [6].

Офіційне рішення німецьких військових влад розпочати формування Українського Визвольного Війська (УВВ) на початку березня 1943 р. підтримали Голова Проводу Українських Націоналістів полк. А. Мельник і Президент УНР Андрій Лівичий. Проте надання УВВ офіційного статусу мало, в основному, пропагандистський характер. На той час вже існували набрані Вермахтом чисельні підрозділи УВВ. Вони мали національні відзнаки з надписом УВВ, але були розпорошені серед різних німецьких частин, за чисельністю не досягали куреня і не підпорядковувались українським політичним центрам. Штаб УВВ за ініціативою полк. Армії УНР Петра Крижанівського німці створили лише в кінці листопада 1943 р. [6].

У лютому 1943 р. вже не українці, а губернатор Галичини Групенфюрер СС Отто Вехтер виступив з ініціативою формування в Галичині великого військового з'єднання – дивізії для боротьби проти Москви. З української сторони організацією зайнявся Український Центральний Комітет (УЦК) на чолі з проф. В. Кубійовичем і Військова Управа. 28 квітня 1943 р. у Львові губернатор О. Вехтер урочисто проголосив створення дивізії. Керівні кола українського суспільства у Варшаві, Празі і Берліні сприйняли цю акцію позитивно [13]. Постава Проводу Українських Націоналістів була негативною, бо німці не підкріпили формування дивізії ніякими політичними гарантіями щодо незалежності України.

Гестапо знало про принципову позицію Голови Проводу

Українських Націоналістів полк. А. Мельника, що "однаково непримиримо ставився до кожного, хто йде поневолювати Україну" [1] і його наказ тереновим Проводам про організацію збройного опору німецькому окупанту. Тому, коли в середині березня 1943 р. станиці української поліції на Волині організовано перейшли із зброєю в ліс і сформували повстанські загони, німці заарештували полк. А. Мельника і ув'язнили в концентраційному таборі Саксенгавзен. Проте арешт Провідника ОУН не зміг зупинити вибуху збройної боротьби проти німців: "Ніяка статистика ані Москви, ані Варшави, ані Берліну не змогла передбачити сорок другого року на Волині, а услід за ним, мабуть, нової епохи" [20].

Влітку 1943 р. скоординована діяльність українських повстанських загонів і бойовок самооборони дала можливість опанувати більшість територій Волині та збройно відбити спроби грабунку, спалювання непокірних сіл і нищення людей німецькою жандармерією, польською поліцією та іншими допоміжними формаціями. Українці відповідали на німецький терор "протитерором". Організаційну роботу Проводу Українських Націоналістів Кременецького повіту в 1942...1943 р. детально описав тереновий провідник Михайло Данилюк ("Блакитний") [20], формування та бойові акції повстанського загону Миколи Медвецького ("Хрона") у 1943 р. – курінний цього загону Максим Скорупський ("Макс") [12].

Однією із таких акцій був бій під селом Стіжок. Німецька жандармерія та польська поліція у кількості 180 осіб напали вдосвіта 9 травня 1943 р. на непокірне село Стіжок. Розстрілювали втікаючих, палили разом із жителями хати та стодоли, забирали збіжжя, свині, худобу, птицю... Почувши про напад, 80 повстанців зробили засаду біля села Лішня та зустріли автоколону прицільним кулеметним і рушничним вогнем. Карателі втратили вбитими біля 80 вояків. Від повного розгрому їх врятувала нестача набоїв у повстанців. Закінчилась невдачею спроба німців у серпні 1943 р. знищити повстанські бази в Антоновецькому лісі. Біля 2000 по-

встанців вистояли проти військових частин, підсилених танками і авіацією, а потім зручними маневрами вийшли з оточення[12,20].

Восени 1944 р. – у критичний для військового становища Німеччини час німецькі військові та урядові кола вдалися до об'єднання національних рухів і збройних сил народів Російської імперії довкола генерала Андрія Власова. "Акцію ген. А. Власова" підтримали Райхсфюрер СС Г. Гіммлер і А. Гітлер. Противники проросійської політики – Райхсміністр східних окупованих територій А. Розенберг, високий чиновник міністерства О. Бройтігам, заступник Г. Гіммлера обергрупенфюрер СС Готтлоб Бергер, керівник Бюро добровольців Сходу (ФЛО) в Головному Управлінні СС (СС-ГА) штурмбанфюрер СС д-р Фріц Арльдт та оберфюрер СС Ергард Крегер вважали, що Україну мають відвойовувати українці. Вони відстоювали створення окремих Національних Комітетів та Національних армій народів СРСР [6].

Противники "акції ген. А. Власова" з Райхсміністерства А. Розенберга і СС-ГА добились звільнення лідерів Українських Націоналістів. 25 вересня 1944 р. звільнили Степана Бандеру і Ярослава Стецька, а 17 жовтня – полк. Андрія Мельника. Невдовзі німці розпочали переговори з ними щодо створення Українського Національного Комітету (УНК). 5 жовтня 1944 р. обергрупенфюрер СС Г. Бергер мав гостру розмову з лідером ОУН-Б С. Бандерою, яка не дала результату. В подальших переговорах Голова Проводу Українських Націоналістів полк. А. Мельник висунув жорсткі вимоги щодо формування Українського Війська і незалежності України. Німці не прийняли їх і він відмовився очолити УНК [1,6].

У кінці 1944 р. Президент УНР А. Лівіцький запропонував на Голову УНК ген. П. Шандрука. На позапартійній основі сформовано структуру УНК: Голова – ген. П. Шандрук, заступники – проф. В. Кубійович і д-р. О. Семененко, помічники – ген. О. Вишинський і майор Я. Фартушний,

Військова Рада – ген. М. Омелянович-Павленко, Штаб – полк. А. Валійський та ін. Політичні позиції УНК і формування Української Національної Армії (УНА) ген. П. Шандрук узгодив із українськими лідерами – полк. А. Мельником, С. Бандерою, гетьманом П. Скоропадським та ін. 15 березня 1945 р. в Міністерстві Зовнішніх Справ Німеччини УНК затвердили. Наказом по Війську і Фльоті УНР і Постановою УНК ген. П. Шандрука призначили Командуючим УНА. Основою УНА стала Перша Українська Дивізія – УД (Дивізія СС "Галичина"). Під Берліном розпочали формування Другої УД ген. П. Дяченка (1900 стрільців). До УНА влились бригада Т. Бульби-Боровця (400) та інші українські частини [22].

До капітуляції Німеччини залишалось менше 2 місяців. Тепер основним завданням стало збереження щойно створеного Українського Війська. 18 квітня 1945 р. ген. П. Шандрук, Группенфюрер СС О. Вехтер і д-р Ф. Арльт прибули до Дивізії СС "Галичина" на фронт у Південній Австрії, де перейменували її на Першу Українську Дивізію. 25 квітня 1945 р. Перша УД присягла на вірність Україні та УНА. Німецькі відзнаки на погонах замінили золотим тризубом. 8 травня 1945 р. Перша УД рушила з німецько-радянського фронту на Захід і склала зброю перед британцями і американцями (менша частина). Друга УД ген. П. Дяченка, яка воювала з під Дрезденом, з важкими втратами пробилась на Захід у розташування американських військ [22]. Цвіт Українського Війська спільними зусиллями українських військовиків і політичних лідерів вдалось зберегти від радянського полону. У зв'язку з перемогою СРСР у Другій Світовій війні Проводу Українських Націоналістів і полк. А. Мельнику необхідно було вирішувати нові завдання.

серпень-вересень 2009 р.

ДОСЬЄ ПРО ПОЛКОВНИКА АНДРІЯ МЕЛЬНИКА

Народжений 12 грудня 1890 року. В 1914 році вступає добровольцем в легіон Українських Січових Стрільців (УСС). В ранзі сотника командує відділами УСС-ів в боях на горі Лисоня і горі Маківка, де відзначається мужньою відвагою, за що одержує високі військові нагороди. В 1916 році потрапляє в полон до міста Царицин над Волгою. В грудні 1917 року разом із Євгеном Коновальцем та іншими українськими військовими полоненими "виринається" з полону і добирається до Києва. В столиці України спільно з Є. Коновальцем реорганізують Буковинський курінь в корпус Січових Стрільців (Київських) в яких командиром стає полк. Є. Коновалець, а полк. А. Мельник заступником командира корпусу. В січні 1918 року обороняє Київ від ворожих сил, зокрема очолює відділи Січових Стрільців в завзятих боях за Арсенал. В 1919 році покликаний на посаду начальника штабу Армії УНР. Після розреформування Січових Стрільців в грудні 1920 року переїздить до Відня (Австрія), де закінчує на університеті студії і одержує звання інженера лісника. Після закінчення студій повертається до Західної України, де в місті Львові займає метрополита Андрея Шептицького посаду головного адміністратора всіх церковних маєтків. Після виїзду полк. Є. Коновальця із Західної України стає комендантом Української Військової Організації (УВО) на Західних землях України. В 1924 році польський суд засуджує полк. А. Мельника за політичну діяльність до 5 років ув'язнення. В тюрмі зазнає важких побивань від польської поліції. В 1933 році на доручення метрополита А. Шептицького очолює Здвиг "Молодь Христові". Після підступного вбивства 1-ого голови Проводу Українських Націоналістів (ПУН) і Організації Українських Націоналістів (ОУН) полк. Є. Коновальця осіню 1938 року полк. А. Мельник перебирає керівництво ПУН і ОУН. В серпні 1939 року полк. А. Мельника обирають на Великому Зборі УН одноголосно 2-им головою ПУН і ОУН. Під час 2 Світової війни спочатку переховується від Гестапо, яке згодом його ув'язнює і перевозить до концентраційного табору Саксенгаузен. Осіню 1944 року гітлерівські власті з метою приєднати провідників ук-

раїнських партій, організацій та деяких військових діячів до співпраці з гітлерівською Німеччиною. В місті Бад Кісінгер з'їжджаються на наради в цій справі президент УНР в екзилі Андрій Лівіцький, гетьман Павло Скоропадський, полковник Андрій Мельник, Степан Бандера, генерал М. Омелянович-Павленко та інші провідні діячі. Учасники нарад обирають полковника А. Мельника речником для переговорів з німецькими властями. В Берліні на переговорах з гітлерівськими представниками полк. А. Мельник поставив з українського боку 10 вимог. Під час переговорів гітлерівські представники не прийняли всіх висунутих полк. А. Мельником вимог, у відповідь на що він заявив, що зриває переговори. Повернувшись на наради представників політичних і військових діячів, полк. А. Мельник доповів про зірвання переговорів на що одержав схвальну відповідь всіх присутніх на нарадах. Цей наочний факт став дуже важливим моментом в українській політичній і військовій організації відмовилися від співпраці із гітлерівською Німеччиною. Тому у Ньюрберському процесі, що проходив після війни не було на лаві засуджених в коляборанстві жодного українця, коли інших коляборантів Німеччини засуджено на смертну кару.

Після Другої Світової війни князь Люксембургу, з яким полк. А. Мельник запізнався в концтраційному таборі Саксенгаузен, запросив його переїхати на постійне проживання до Люксембургу.

До ініціативи полк. А. Мельника належать 2 важливі акти. Перший, який він заініціював це на базі Української Національної Ради консолідація політичних партій і організацій і на основі цього створено державний центр УНР. Іншою ініціативою полк. А. Мельника був заклик створення Світового Конгресу Вільних Українців, як загальної громадської діяльності в діаспорі.

Помер полк. А. Мельник 1 листопада 1964 року похований в Люксембургу.

Матеріал зібрав Павло Дорожинський

П.С. Я, Павло Дорожинський належу до майже останніх співробітників полковника Андрія Мельника.(гляди: збірник в пошану полковника Андрія Мельниа "Непогасний огонь віри")

САМОСТІЙНА УКРАЇНА

(Закінчення, початок у ч.1/514, 2010 р.)

Але коли ми маємо досить правних підстав для повернення Переяславської конституції і визволення зрабованої волі, то чи так стоїть питання про фізичні і матеріальні засоби для досягнення нашої мети?

Наші суперечники кажуть, що логіка подій, напрям і течія життя з непереможною силою пруть до повного вмирання, до повного винародовлення нашої нації.

Над нами висить чорний стяг, а на йому написано: "Смерть політична, смерть національна, смерть культурна для української нації?"

Це не є самі слова: зміст їх відповідає. Коли в української держави відібрано право бути державою, то поодинокі члени колишньої республіки позбулися усіх елементарних політичних прав людини. Колишній український республіканець має менше прав ніж нинішній найостанніший московський наймит. Правительство чужинців розпоряджається на території колишньої української республіки наче в завойованій свіжо країні, висмоктує останні сили, висмикує ліпших борців, здирає останній гріш з бідного народу. Урядовці з чужинців обсіли Україну і зневажають той люд, на кошт якого годуються. Непокірливі тубільці погоджуються невимовно, а небезпечні з них засилаються на Сибір. Законами російської імперії зневажається право совісти, погорджується право свободи особистої, гнобиться навіть недоторканість тіла. Колишній протектор української республіки перемінився нині на правного тирана, якому належить необмежене право над життям і смертю кожного з українців. Царський закон з 17 травня 1876 року наложив заборону на саму мову спадкоємців Переяславської конституції і вона вигнана з школи й суду, церкви й адміністрації. Потомство Павлюка, Косинського, Хмельницького й Мазепи вже збавлене права мати свою літературу, свою пресу: йому загадано навіть у сфері духовій працювати на свого пана. Таким чином українська нація платить "данину" не тільки матеріаль-

ними добрами, але навіть психіку на інтелект її експлуатують на користь чужинців. І не тільки панує над Україною цар – чужинець, але й сам Бог зробився чужинцем і не вміє української мови. Просвіта занедбана, культура знівечена і темрява панує скрізь по Україні. І через 247 років по Переяславській конституції "вільний і рівний" українець відіграє ще гіршу роль ніж колишній ілот, бо в ілота не вимагали принаймні інтелектуальної "данини", бо від ілота не вимагали любови й прихильності до своїх гнобителів, бо ілот розумів свій гніт, українець же тільки відчуває його. Така то є логіка подій і такі її наслідки. І от посеред таких лихих обставин ми зішлись до купи, ми згромадилися в одну сім'ю перейняті великим болем та жалем до тих страждань, що вщерть наповнили народню душу і – хай навпаки логіці подій ми виписали на своєму прапорі: "Одна, єдина, нероздільна, вільна, самостійна Україна від гір Карпатських аж по Кавказькі". Чи не захоплюємось ми?

Чи не є цей ідеал наш однією з тих пишних, святих ілюзій, якими живе людськість, на які сподівається та які розпливаються зараз, скоро схочеш їх здійснити?

Може наша пристрасна любов до України підказала нам думку безглузду, безпідставну?

І чи можемо ми надіятися на симпатії широкого суспільства українського?

І, головне, чи здійснення цього бажання буде хосенне для нашої нації?

Здебільшого, як головний аргумент проти нашого права на національне існування, проти нашого права на самостійність державну, – виставляють те, що ми не маємо історичної традиції, не маємо минулого. На цьому аргументі не спиняємося через те, що помилковість його вже доведена нами попереду, теж і через те, що відсутність державно – історичної минувшини не може мати ніякого значення для другої, бадьорої нації, що відчула свою силу і зоче скористуватись своїм "правом сильного". Для нас далеко важніший другий аргумент – це закид, що нація наша безсильна, некультурна й інертна. Хіба може, кажуть нам, темна, не організована, розбита маса, не одушевлена ніякою ідеєю – творить історію при сучасних обставинах життя? Хіба та маса

відчуває національний або політичний гніт? Горстка божевільних може тільки смішити, але не викликати симпатії навіть поміж інтелігенцією, бо ціла українська інтелігенція охоче без протесту йде шляхом винародовлення, а за нею й культурніші одиниці з народу. Та й врешті, хіба українська національність не є тільки різноманітністю російської? Коли б навіть було доведено, що ми тільки різноманітність російської нації, то й тоді нелюдські відносини росіян до нас освячують нашу до їх ненависть і наше моральне право убити насильника, обороняючись від насилля. Кров, коли вона пролита братньою рукою, ще дуже благає о помсту, бо то брата кров! Нехай вчені розшукають, хто був кому родичем, — ображене чуття нації і кривда цілого народу гидують визнати моральні зв'язки з російською нацією! Через те ми можемо обговорювати тільки засоби і способи боротьби!

І так ми не культурні. Це безперечно правда: наша нація некультурна. Власне, культурність її історична, бо вона замерла на тім ступіню, на яким вона була ще в XVII ст. це правда, що нація наша в загальній культурності з часу конституції з 1654 року поступила дуже мало наперед, а з багатьох поглядів вона мусіла вернутись до нижчих форм життя, як політичного, так і соціального. Усі ті релігійно — культурні рухи, що були наслідком високої освіченості й хвилювали наше суспільство у XVII віці, обіцяли статись джерелом не тільки свободи совісти, але й свободи політичної. Усі ці рухи були задавлені силоміць, були знівечені навіть елементарні політичні права, як право особистої свободи (панщина), і нація кинена в безодню темряви. Тоді була вбита стародавня культурність української нації, культурність так інтенсивна, що кількома своїми проміннями вона змогла покликати до життя й могутності націю нинішніх наших господарів.

Еге! Нині наші маси некультурні, але в самім факті нашої некультурності знаходимо аргумент і підставу до того, щоб політичне визволення нашої нації поставити своїм ідеалом! Бо хіба можливий для нашої нації поступ і освіта доти, доки нація не матиме права розпоряджатись собою і доки темрява є спосіб держати нашу націю в неволі!? Доки ми не здобудемо собі політичних й державних прав, доти ми не матимемо змоги уладнати стан речей у себе дома до нашої вподоби, бо інте-

рес наших господарів є цілком супротилежний інтересам, бо розплющення очей у рабів є небезпечне для панів. Цю останню задачу мусить узяти на себе національна інтелігенція. Це її право і її обов'язок.

А в історії української нації інтелігенція її раз-у-раз грала ганебну й сороміцьку роль. Зраджувала, ворухлива інтригувала, але ніколи не служила своєму народові, ніколи не уважала своїх інтересів в інтересах цілої нації, ніколи не хотіла добачати спільності тих інтересів. На очах історії сильна, освічена і культурна інтелігенція України прийняла в XVI і XVII віках польську національність, і усі оті Четвертинські, Чорториські, Вишневецькі та Тимкевичі – плоть від плоті нашої і кість від костей наших! Тоді сильним і могутнім замахом український народ породив нову інтелігенцію. Ця друга прийняла російську національність протягом XVIII і XIX в. і всі оті Безбородьки, Прокоповичі, Яворські, Прощинські всі оті Гоголі, Гнідичі, Потапенки, Короленки і "ім же ність числа" – усі вони наша кров. Народ знову залишиться без інтелігенції, інтелігенція покинула його в найгірші, найтяжчі часи свого існування. Чи можемо зрівняти війну, пошесть навіть, із оцим масовим відступництвом інтелігенції? І війна і пошесті – вони косять без розбору і вчених і темних, бідних і багатих, відступництво забрало цвіті нації – найкультурніше її верству.

Це були такі дві страти, що годі знайти їм рівні в історії якої-небудь нації. Але український народ здобув у собі досить сили, щоб навіть посеред найгірших обставин політичних, економічних та національних витворити собі нову третю інтелігенцію. Еволюція українського інтелігента третьої формації ще не починалася, але характеристична його прикмета служіння своєму власному народові відбилася в ньому з повною силою. Отже коли третя інтелігенція має органічні зв'язки з українською нацією, коли вона є заступником українського народу, єдино свідомою частиною української нації, то стерно національного корабля належить їй. Годі через те казати, ніби маса українського суспільства не має нічого спільного з останньою формацією своєї інтелігенції – українська інтелігенція є само суспільство в мініятурі, стремління суспільства – це стремління інтелігенції,

пориви інтелігенції – це пориви й симпатії цілого суспільства.

А коли так, то ми стаємо око в око з питанням: "Коли українська інтелігенція є, коли вона заступник суспільства, коли вона бореться, то чому ми не чуємо про цю боротьбу, не бачимо наслідків її і навіть не відаємо й про те, за що власне бореться нова інтелігенція?"

Годі ось тут докладно відповісти на всі оті питання. Одно можна сказати, що первозвісника сучасного політичного українства – Шевченка не зрозуміло ні його власне покоління, ані поблизькі до нього. Коли Шевченко своїми стражданнями й смертю освятив шлях боротьби за волю політичну, національну, та економічну українського народу, то поблизькі до нього покоління з так званого українофільського табору на своїм прапорі написали: "Робім так, щоб ніхто ніде не бачив нашої роботи!" ці покоління "білих горлиць" своїм псевдо-патріотизмом деморалізували ціле українське суспільство в протязі півстоліття. Налякані стражданнями Шевченка, а почасти й прикростями, яких зазнали його товариші, ці покоління виплекали цілий культ страхополохства, виробили цілу релігію лояльності, ці покоління своїм нечуваним сервілізмом, своєю безідейністю, своєю незвичайною інертністю відіпхнули від себе цілий ряд рухів молоді, що стояла на українсько-національному ґрунті. Ці покоління зробили український рух чимсь ганебним, чимсь смішним, чимсь обскурантним! Ці покоління надали українофільству характер недоношеної розумом етнографічної теорії. Ці покоління самі найліпше назвали себе українофілами, цебто людьми, що симпатизують Україні. Вони не хотіли навіть звати себе українцями. Тактика й політика українофілів довела до того, що ціла молода Україна з відразою від них одсахнулася, симпатій же старої України вони не змогли собі приєднати. Таким чином українофіли лишилися без потомства, і сучасна молода Україна вважає себе безпосереднім спадкоємцем Шевченка, а її традиції йдуть до Мазепи, Хмельницького та короля Данила, минаючи українофілів. Між молодого Україною й українофілами немає ніяких зв'язків – крім однієї страшної й фатальної зв'язі – своєю кров'ю заплатити за помилки попередників.

Часи вишиваних сорочок, свити та горілки минули і ніколи вже не вернуться. Третя українська інтелігенція стає до боротьби за свій народ, до боротьби кривавої і безпощадної. Вона вірить у сили свої і національні, і вона виповнить свій обов'язок. Вона виписує на своєму прапорі ці слова : "Одна, єдина, нероздільна, вільна, самостійна Україна від Карпатів аж по Кавказ". Вона віддає себе на служіння цьому великому ідеалові і доки хоч на однім клапті української території пануватиме чужинець, доти українська інтелігенція не покладе оружжя, доти всі покоління українців йтимуть на війну. Війна провадитиметься усіма засобами, і боротьба культурна вважається також відповідною, як і боротьба, фізичною силою. Потреба боротьби впливає з факту нашого національного існування. Нехай наша історія сумна й невідрадна нехай ми некультурні, нехай наші маси темні, подурені, ми все ж існуємо і хочемо далі існувати. І не тільки існувати як живі істоти, ми хочемо жити як люди, як громадяни, як члени вільної нації. Нас багато цілих – 30 мільйонів. Нам належить будучина, бо зовсім неможливо, щоб 1/30 частина усієї людності ціла велика нація могла зникнути, могла бути задушеною, коли вона спроможна воювати з цілим світом! Ми існуємо, ми відчуваємо своє існування і своє індивідуальне національне "Я". наша нація у своєму історичному процесі часто була не солідарною поміж окремими своїми частинами, але нині увесь цвіт української нації, по всіх частинах України живе однією думкою, однією мрією, однією нацією: "Одна, єдина, нероздільна, вільна, самостійна Україна від Карпатів аж по Кавказ". Нині ми всі солідарні, бо зрозуміли, через що були в нас і Берестечки і Полтава. Ми відродилися з ґрунту наскрізь напоеного кров'ю наших предків, що лягли в боротьбу за волю України, ми висали з молоком наших матерей стародавню любов нашої нації до вітчизни і її свободи і ненависть до насилля над нами. Як не можна спинити річку, що зламавши кригу на весні бурхливо несеться до моря, так не можна спинити нації, що ламає свої кайдани, прокинувшись до життя. Наша нація ступила на новий шлях життя, а ми мусимо стати на її чолі, щоб вести до здійснення великого ідеалу. Але ми мусимо пам'ятати, що ми тільки оповіщуємо

його силу, ми тільки його посланці. Цей великий – увесь народ український.

Але як партія бойова, партія, що виросла на ґрунті історії і є партією практичної діяльності, ми зобов'язані вказати ту найближчу мету, яку ми маємо на оці. Ця мета – повернення нам прав, визначених Переяславською конституцією 1654 року з розширенням її впливу на цілу територію українського народу в Росії. Ми виголошуємо, що ми візьмемо силою те, що нам належить по праву, але віднято в нас теж силою. Наша надія довго нездужала, але нині вже стає до боротьби. Вона добуде собі повну свободу і перший ступінь до неї: Переяславська конституція.

Ми розуміємо, що боротьба буде люта й довга, що ворог безпощадний і дужий. Але ми розуміємо й те, що це вже остання боротьба, що потім уже ніколи не настане слухний час до нової боротьби. Ніч була довга, але ранок наблизився і ми не попустимо, щоб проміння свободи усіх націй заблищало на наших рабських кайданах: ми розіб'ємо їх до схід сонця свободи. Ми встанне виходимо на історичну арену, і або поборемо, або вмеремо... ми не хочемо довше зносити панування чужинців, не хочемо більше зневаги на своїй землі. Нас горстка, але ми сильні нашою любов'ю до України! Сини України! Ми, як той Антей, доторкаючись до землі, наберемось усе більшої сили й завзяття. Нас мало, але голос наш лунатиме скрізь на Україні і кожній, у кого ще не спідлене серце, озветься до нас, а в кого спідлене, до того ми самі озвемось!

Нехай страхополохи та відступники йдуть, як і йшли, до табору наших ворогів, їм не місце поміж нами і ми проголошуємо їх ворогами вітчизни.

Усіх, хто на цілій Україні не за нас, той проти нас. Україна для українців, і доки хоч один ворог чужинець лишиться на нашій території, ми не маємо права покласти оружжя. І пам'ятаймо, що слава і перемога – це доля борців за народну справу. Вперед і нехай кожний із нас пам'ятає, що коли він бореться за народ, то мусить дбати за весь народ, щоб цілий народ не згинув через його необачність.

Вперед! Бо нам ні на кого надіятись і нічого озиратись назад!

Проф. Анатолій Доценко
(Київ)

ПАМ'ЯТНИКУ МИКОЛІ МІХНОВСЬКОМУ В ЙОГО РІДНОМУ СЕЛІ БУТИ!

Оцінюючи здобутки України за 18 років її незалежності, потрібно відзначити духовне відродження та відновлення історичної пам'яті українського народу, одним із важливих напрямків якого є відбудова старовинних палаців, замків, спорудження монументів в пам'ять про визначні історичні події та пам'ятників видатним діячам нашого народу. Серед останніх особливе місце посідають споруджені в Україні пам'ятники видатним борцям за волю України Євгену Коновальцю, Андрієві Мельнику, Степанові Бандері, Роману Шухевичу. Нещодавно зусиллями Міжнародної академії управління персоналом на Байковому цвинтарі постав єдиний у світі пам'ятник Миколі Міхновському, який в нашій країні мало пошанований. У м. Харкові до 130 роковин від дня народження Миколи Міхновського відкрили йому меморіальну дошку. Проте він мало пошанований в Україні, заради свободи якої він віддав своє коротке життя.

Серед видатних історичних постатей, яких ми називаємо великими українцями, чільне місце займає Микола Міхновський. Заслуга його перед Україною надзвичайно велика. На початку ХХ ст. він став основоположником ідеології державної самостійної України. У виданій у 1900р. у Львові брошури "Самостійна Україна" він визначив мету національно-визвольної боротьби : "Одна, єдина, неподільна, вільна самостійна Україна від Карпатів аж по Кавказ". Міхновський стверджував, що "українська нація мусить скинути панування

Зустріч в Турівському навчально-виховному комплексі членів ОУН(д) – А.І. Доценка та В.А. Бублика з головою сільської ради В.Я. Волощюком (перший ліворуч) та директором комплексу Н.М. Школіченко (друга праворуч).

чужинців, бо вони огиджують саму думку нації. Мусить добути собі свободу". Ідеї самостійності він розвинув у "Десяти заповідях для УНП". У 1905 р. в часописі "Самостійна Україна" було видруковано "Основний закон "Самостійної України", підготовлений М. Міхновським та В. Шеметом, який А. Жук назвав "Лубенською конституцією української держави".

Ми шануємо Міхновського не лише як "батька" українського націоналізму та за словами П. Мірчука "апостола" української державності, але й як видатного громадсько-політичного діяча, який прагнув реалізувати свої ідеї, а також як одного із засновників українського війська.

Враховуючи ці заслуги Міхновського перед українським народом, з метою гідного пошанування пам'яті його Об'єднання Українських Націоналістів (державників) виступило з ініціативою спорудити пам'ятник йому на його малій Батьківщині у селі Турівка, Згурівського району, Київської області. Нашу ініціативу підтримала сільська рада, рада прийняла відповідне рішення та відкрила спеціальний рахунок для акумуляції коштів.

Слід відзначити, що селяни шанують пам'ять про свого видатного земляка. Центральна вулиця Турівки, яка носила ім'я Леніна, перейменована на вулицю Міхновського. У сільській раді та місцевій школі висять великі портрети Миколи Міхновського. Про нього дітям на уроках розповідають вчителі. В новій школі в музеї історії села, що зараз створюється, буде експозиція, присвячена М. Міхновському.

ОУН(д) звертається до всіх українців в Україні та за кордоном фінансово допомогти у спорудженні пам'ятника Миколі Міхновському в Турівці. Кошти потрібно перерахувати на такий рахунок:

Розрахунковий рахунок 35 422 021 000 207

МФО банку 821018

Код ЄДРПОУ 04 360 534

Банк одержувача: ГУДКУ в Київській області

Призначення платежу: на пам'ятник М.І. Міхновському

Висловлюємо щиру подяку Вам за участь у благородній справі увічнення пам'яті одного з наших героїв.

Віктор Світайло
(Київ)

ІНЖЕНЕР ДМИТРО АНДРІЄВСЬКИЙ: ЗВЕРХНІСТЬ МОСКВИ НАД КИЄВОМ МОЖЕ БУТИ УСУНЕНА ЛИШЕ ПЕРЕМОГОЮ КИЄВА НАД МОСКВОЮ

Усе своє героїчне подвижницьке життя він присвятив боротьбі за утвердження незалежності Української держави. Наше постколоніальне і постгеноцидне суспільство нагально потребує правдивої інформації щодо життя і діяльності постатей, які належать до еліти Нації, формують її духовні та інтелектуальні набутки. До таких постатей, безумовно, належить інженер Дмитро Андрієвський – один з фундаторів Українського націоналістичного руху, делегат Установчого Конгресу Українських Націоналістів, член першого Проводу Українських Націоналістів (ПУН), політичний та ідеологічний референт у ПУН і ОУН, автор численних праць, присвячених проблемам українського націоналізму, розбудови Української Держави, та міжнародної політики України.

В Організації Українських Націоналістів (ОУН) він був відомий під псевдо "Стобар" або "Ідеаліст". "Високий, стрункий мужчина, шатен, пристойно голене і худе лице, укладного поведення, репрезентивного вигляду, цілою зовнішністю – джентльмен. Вдача скоріше – флегматика, говорить спокійно й поволі, важачи слова; розум, здібний до аналізу, а ще більше до синтезу, запліднений творчими думками. Це людина, що в ній думка і чин є в гармонії і рівновазі", – так описував постать "Ідеаліста" близький його співробітник у ПУН і ОУН Володимир Мартинець.

Народився Дмитро Андрієвський 27 вересня 1892 року в священицькій сім'ї на благословенній Полтавській землі –

Дмитро Андрієвський

селі Бодаква нинішнього Лохвицького району. *(Який знаменний збіг обставин: найвизначніші національні провідники – Симон Петлюра і Микола Міхновський теж народилися в сім'ях священників на Полтавщині!)*. Село Бодаква засноване у 16-у столітті, з 1666 р. входило до складу Сенчанської сотні Лубенського полку, розташоване на лівому березі р. Сула при впадінні в неї р. Бодакви. Підтримуючи потяг хлопця до освіти, батько віддав сина вчитися до світського закладу – Лубенської гімназії, хоча зазвичай діти духовних осіб вчилися у семінаріях. Вочевидь, не лежала душа хлопчини до духовного сану.

Завершивши навчання в гімназії, юнак вступає до Харківського університету. Однак не судилося Дмитрові закінчити його, оскільки прилучився до Українського національного руху. Рятуючись від переслідувань, довелося переїхати з Харкова до тодішньої столиці російської імперії – Петербургу, вступив до Інституту цивільних інженерів. Але й тут, поза Батьківщиною, його активна натура не могла залишатися осторонь громадського життя земляків. Тож енергійно долучається до діяльності Петербурзької Української Студентської Громади.

Вибух Лютневої революції в Росії розбудив прагнення українців до національного відродження. Постає у золотoverхому Києві Українська Центральна Рада, з'являються українські Ради і на неозорих просторах вчорашньої імперії. Утворюється така Рада і в Петербурзі, участь у її роботі бере і Дмитро Андрієвський. Але юнака нестримно приваблює далека рідна земля, на якій розгортається національна революція.

Д. Андрієвський без вагань полишає невські береги і, сповнений революційної романтики, повністю віддає себе у розпорядження нової української влади. За її дорученням, як повноважний представник, веде організаційно-пропагандистську роботу на Волині. Справляється, вочевидь, досить успішно, якщо через деякий час з таким же завданням юнака спрямовують до Криму. Організаторські здібності Дмитра Андрієвського, його патріотизм були гідно оцінені керівництвом молодого держави, якій бракувало кадрів для дипломатичної роботи за кордоном. Тож своїм розпорядженням Директорія Української Народної Республіки (УНР) відряджає енергійного урядовця у складі дипломатичної місії до Швеції, де він працював протягом 1919-1920 рр.

Українські національно-визвольні змагання перед переважачою оружною силою більшовицької Росії зазнають поразки. Уряд УНР опинився у вигнанні, однак не полишає потуг пропаганди у західному світі природних прав українського народу на самовизначення і незалежність. Як здібний дипломат, Д. Андрієвський призначається консулом УНР у Швейцарії, де працював до кінця 1921 року.

Полишивши надалі державну службу для завершення вищої освіти, 1922 року Дмитро Андрієвський переїжджає на постійне помешкання до Бельгії, де згодом отримує диплом у державному університеті м. Гент за фахом інженера-архітектора. У міжвоєнний період працює інженером у різних бельгійських та французьких фірмах, активно займаючись громадськими справами.

Поразка у національно-визвольних змаганнях розсіяла українців по всій Європі. Деякі з них знайшли притулок і у Бельгії. Прагнучи зберегти ці сили для подальшої боротьби за українську державність, Д. Андрієвський та його однодумці гуртують земляків навколо себе у громаду. В середині 20-х років інж. Д. Андрієвський очолює новопосталу Українську Національну Раду в Бельгії, яка активно діє, доносячи широким колам громадськості країни правду про націо-

нально-визвольні змагання українців за свою незалежну державу. Саме стараннями Ради та її Голови в Королівському історичному музеї Бельгії з'явилася широка експозиція матеріалів про УНР та її Збройні Сили, організовуються виставки творів українських митців, тощо.

У цей період на окупованих українських землях та в середовищі української політичної еміграції все потужніше заявляє про себе організований націоналістичний рух. На Західноукраїнських Землях підпільно діє Українська Військова Організація під проводом полк. Євгена Коновальця, а в Чехословаччині виникають Легія Українських Націоналістів (Подебради) та Група Української Національної Молоді (Прага). З'являються подібні осередки і в інших європейських країнах. Виникає потреба консолідації розрізних націоналістичних груп в одне ціле. На сторінках українських видань – "Національна Думка" в Празі та подебрадської "Державної Нації" розгортається дискусія щодо ідеології, організаційних форм та варіантів творення єдиного націоналістичного політичного формування.

Не стоїть осторонь цієї дискусії і інж. Д. Андрієвський. Саме у цей час розкрився його талант непересічного публіциста. Численні статті національно-державницького спрямування з'являються у часописах "Національна Думка" та "Тризуб" (Париж). Зокрема після загибелі Голови Директорії УНР Симона Петлюри Д. Андрієвський на шпальтах "Тризуба" виголошує крилаті слова: "Петлюра загинув, нехай живе петлюрівщина". Вочевидь, не випадково назвою однієї з його публікацій "Розбудова Нації" (1927 р.) став іменуватися друкований орган ПУН. І саме в цей час зав'язується знайомство і активне листування інж. Д. Андрієвського з полк. Є. Коновальцем, котрий залучає його до більш активної участі у творенні майбутньої єдиної організації.

За дорученням Голови УВО Д. Андрієвський працює над теоретичними основами українського націоналізму, накреслюючи практичні форми майбутньої організації. На його

думку, "вона має бути такою, щоби відкрила нам шлях до політичної акції, щоби поставила нас окремо від тих численних марудних своєю догматикою і інертністю груп, що борсаються нині на нашій політичній арені, щоби мала характер і тенденції всенаціональної, щоби була суцільною, міцно збитою і в той же час еластичною."

Енергійний і діяльний інж. Д. Андрієвський став фактичним промотором організації I конференції Українських Націоналістів, що відбувалася в Берліні 3-7 листопада 1927 р. під його головуванням. На цьому форумі, що утворив Провід Українських Націоналістів, його обирають членом ПУНУ в ранзі ідеологічно-статутарного референта. За обов'язками члена ПУНУ Д. Андрієвський активно займався і підготовкою квітневої II конференції Українських Націоналістів.

Як свідчить листування між полк. Є. Коновальцем та інж. Д. Андрієвським, саме завдяки їхній наполегливості пришлося скликання 1929 року Конгресу Українських Націоналістів у Відні, де було утворено ОУН. Інж. Д. Андрієвський працював у ідеологічній комісії форуму, виступив з рефератами "Український націоналізм" та "Державний устрій України". Його обрано членом Проводу з обов'язками політичного референта.

Полк. Є. Коновалець призначає інж. Д. Андрієвського одночасно і представником ОУН у Бельгії, а дещо пізніше – і керівником Українського Пресового Бюро в Брюсселі. На початку 30-х років Д. Андрієвський перебирає на себе організаційні справи, пов'язані із закордонною політикою ОУН, пропагує українську визвольну чинність у світі. Основні засади закордонної політики ОУН він викладає у своїй праці "Українська пропаганда за кордоном" ("Розбудова Нації", 1931, ч. 1-2), в якій доводить необхідність цієї діяльності в боротьбі за державну незалежність України. Задля досягнення цієї величної мети ОУН пропонує об'єднати ідеологічно споріднені громадські організації української діаспори. Так постає 1932 року очолюване Д. Андрієвським Європейське

Об'єднання Українських Організацій на чужині, вся діяльність якого спрямована на ідею майбутньої боротьби за Українську Державу в умовах мілітарного вибуху в Європі, що невідносно наближався.

Цей величезний обсяг громадської роботи поєднувався з виробничою діяльністю, що було життєвою необхідністю. ОУН не мала достатніх фінансів на утримання організаційного апарату, їх не завжди вистачало навіть на канцелярські потреби. Тож, живучи скромно, Д. Андрієвський досить часто витрачав на організаційні потреби навіть власні кошти зі своєї не такої вже й значної зарплатні. Попри громадську і виробничу діяльність він не полишав і публіцистичних виступів у пресі, доносячи світові правду про життя українського народу під ворожою окупацією: будь-то чи польська "санація" (умиротворення) національного руху на Західноукраїнських землях, чи злочини більшовицького режиму на Великій Україні, винищення її селянства організованим Голодомором. У 1934 році Д. Андрієвський від імені Європейського Об'єднання Українських Організацій на чужині пише протест проти вступу СРСР до Ліги Націй.

Після розколу ОУН на два крила Д. Андрієвський залишається в ОУН під стягом полк. Андрія Мельника. Як член її Проводу, очолює політичну референтуру. У роки Другої Світової війни Д. Андрієвський за завданням ПУН координує дії українських повстанців за кордоном. Але 1944 р. разом з іншими провідниками ОУН Д. Андрієвського заарештовує гестапо і запроторює до концтабору Саксенгаузен, де ув'язненим націоналістам інкримінують поширення антинімецької пропаганди та спроби створення у межах тодішнього Райху ще однієї держави – незалежної України. Лише за щасливим збігом обставин Д. Андрієвському тоді вдалося врятуватися від загибелі...

(Продовження в наступному числі)

**Академік Микола Жулинський,
голова національної ради з питань
культури і духовності
при Президентові України
(Київ)**

Микола Жулинський

*Виступ на парламентських слуханнях
на тему "Національна ідентичність
в Україні в умовах глобалізаційних
викликів: проблеми та шляхи
збереження"*

9 грудня 2009 р.

ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ, АБО ЧИМ РОЗРОСТАЮТЬСЯ ДЕРЖАВИ

*"І возвеличимо на диво
І розум наш, і наш язик..."*

Тарас Шевченко.

Подражаніє 11 псалму

Коли Тарас Шевченко за два роки до передчасного завер-
шення свого земного життя заповідав:

Воскресну нині! Ради їх,
Людей закованих моїх,
Убогих, нищих...
Возвеличу Малих отих рабів німих!
Я на сторожі коло їх
Поставлю слово. —

то думав він про духовне пробудження української людини,
про набуття нею національної гідності й честі, про відро-
дження національного духу. Пригадуєте, в Івана Франка:

Вірю в силу духа

І в день воскресний твого повстання.

Це із поеми "Мойсей", написаної Франком в 1905 році заради возвеличення високої правоти самопожертви в ім'я духовного прозріння тих, кого слід вивести з пустелі рабства та національної правоти.

Наші політики завзято проштрикують один одного словесними списками в намаганні подати суспільству своє розуміння національної ідеї, тоді як і Шевченком, і Франком, і Лесею Українкою національна ідея осмислювалася та образно виражалася як проблема духовного вибору і моральної свободи, як енергія любові до свого народу і повсякчасна готовність до самопожертви в ім'я реалізації національного ідеалу.

А дух народу нашого ослаблений, знесилений боротьбою за виживання і відразою до політично спекулятивної демагогії цинічних "державників". Український народ так і не набув віри, бо влада її не культивувала, оскільки була зайнята передусім приватизацією політики та комерціалізацією власної влади. А народ без віри не набуде національної гідності, бо саме на вірі вирощується дух нації, національний характер. Пам'ятаєте, як Микола Гоголь висловився: "Справжня національність перебуває... в самому душі народу".

Поняття "народний дух", "душа" народу, які лежать в основі філософії національної ідентичності, належать німецькому філософові та природознавцю XVIII століття Й.Г. фон Гердеру. Що ж зумовлює специфіку "Народного духу" (Volksgeist) кожної нації? За Гердером, людину як особистість формують "два світи" – світ природи і світ духу, що втілені в мові, в психології та людських цінностях, передусім мова організовує і єднає через культуру і завдяки культурі ці два світи, бо мова, як згодом визначить інший німецький вчений Гумбольдт, "це дух нації".

Культурно організований "дух народу" втілюється у фор-

му "нації-держави" (Гегель) і є виявом інституційної форми свободи народу. Саме Гегель обґрунтував правом сенс державності як форми культурної цілісності. Філософ наголошував: "Народ, що не організувався в Державу – *просто народ*, позбавлений, власне, історії". Ми організувалися в державу, ми не позбавлені власної історії, хоча її вповні не знаємо, але ми опинилися на порозі небезпечної для збереження держави межі, коли реальною загрозою є духовне і моральне виродження, суспільна дезінтегрованість та соціальна конфліктність. Очевидним є тривожне наростання процесу дегуманізації українського суспільства, зараження його бацилами аморальності, бездуховності, прагненням досягти збагачення будь-якими засобами, коли хизування багатством, як і приховування багатства, набутого нечесним шляхом, жорстокість, насильство, цинічне розкошування руйнують базові цінності нації. Безперечно, треба все робити для того, щоб формувати суспільство як "суцільний культурний організм" (Іван Франко). Іван Франко ще в 1905 році закликав українську інтелігенцію "витворити з величезної етнічної маси українського народу *українську націю*, суцільний культурний організм, здібний до самостійного культурного й політичного життя..."

Ця "величезна дійова задача" (Франко) особливо гостро постала нині, в умовах незалежності, коли на наших очах розмивається наш національний образ, руйнуються наші базові цінності і трансформуються під панросійську національну ідентичність. Йде активне поширення інших цінностей, ідеалів, змістів, культурних кодів і зразків, особливо мови – всього того, що й формує ідентичність. Говоримо "формує" і зразу ж самі себе запитуємо: які ж механізми формування національної ідентичності задіює українська влада? І чи існує якась система, інституційна структура, якийсь державний орган, спроможний конструювати власну національну ідентичність?

Коли Європа майже півстоліття поступово, але цілеспрямовано формує єдиний європейський культурний фундамент, творить, за словами ідеолога європейської інтеграції Роберта Шумана, "специфічну духовну близькість" на основі єдиного інформаційного та культурно-символічного простору, то ми вряди-годи лише несміливо заявляємо свої права на український культурно-інформаційний простір, який буквально "переораний" російськими мас-медіа, російською і американською поп-культурою, кінопродукцією...

Мусимо з гіркотою визнати, що українська влада виявилася не здатною забезпечувати захист національного культурно-інформаційного простору, а отже, активно і системно формувати національну ідентичність, зберігати, захищати, розвивати і поширювати власні ідеали та цінності.

Слід усвідомлювати, що формування національної ідентичності – це процес, який проходить в кожній модерній державі, бо він забезпечує демократичний розвиток кожного суспільства. Тому лише в постійній взаємодії держави, інститутів громадянського суспільства та національної еліти.

Уніфікуючі хвилі глобалізації заливають наші національні береги в той час, коли ми ще далекі від завершення процесу формування національної ідентичності. Натомість ми мали б прискорювати створення наднаціональної європейської ідентичності на основі сформованої національної ідентичності, яка б гармонійно розвивалася в європейській культурній сфері.

Україна як суверенна держава стоїть перед серйозним модернізаційним викликом, який зосереджений на трансформації української національної ідентичності в умовах глобалізації. Оскільки процеси інтеграції та глобалізації активно впливають не лише на національну економіку, але передусім на соціогуманітарну сферу, є нагальною необхідність формування цілісної політики гуманітарного розвитку Ук-

раїни. Це зумовлюється тим, що в останні десятиріччя активізувався вплив багатьох суб'єктів міжнародної політики – транснаціональних корпорацій, міжнародних урядових і неурядових організацій, наддержавних утворень (СНД, ЄС, НАТО тощо) – на формування ідентичності шляхом поширення власних цінностей, ідеалів, змістів, культурних та ідеологічних текстів і мови, нових моделей самоідентифікації тощо.

Якщо в економічному вимірі сучасна Україна повинна динамічно нарощувати частку інтелектуального продукту в національному виробництві і практично визначати інноваційність як домінантну модель економічного розвитку, то в соціогуманітарному розвитку пріоритетним має бути максимальне розкриття потенціалу кожної людини і соціуму в цілому, створення сприятливих умов для реалізації інтелектуальних, культурних, духовних можливостей людини і нації. Передусім держава зобов'язана формувати політику можливостей для людини як головного національного ресурсу в освіті, науці, культурі, в її професійній реалізації взагалі, забезпечувати при цьому адресність охорони здоров'я і соціального захисту впроваджувати пріоритети здорового способу життя, гармонізації людського і природного середовища, підтримки сім'ї та сприяння народжуваності.

Очевидно, що реалізація цілісної політики гуманітарного розвитку неможлива без формування демократичного, консолідованого суспільства, досягнення найвищих рівнів свободи особистості і утвердження людської і національної гідності. Все залежатиме від того, чи буде здатна українська влада забезпечити рівний та всеосяжний доступ до основних громадянських прав і свобод, стати координатором дій різних суб'єктів суспільства, сформувані сприятливу для розвитку суспільства і особистості правову і нормативну базу. Важливо виробити інтегративні механізми, соціальні стандарти та моделі поведінки, цінності толерантності і

суспільної консолідації, на основі яких і відбувається трансформація національної ідентичності в контексті європейської інтеграції. У людини зокрема, і суспільства в цілому має сформуватися потреба і вміння спільного, в атмосфері поваги і взаєморозуміння толерантного співжиття, зберігаючи при цьому власну культурну, етнічну, мовну, релігійну різноманітність. Держава зобов'язана з цією метою забезпечувати розвиток і якнайповніше використання культурного потенціалу нації в багатогранних зв'язках із іншими національними культурами, розвивати міжкультурну взаємодію з метою виборення належного місця України в європейському і світовому гуманітарному просторі. Від цього багато залежатиме, наскільки буде прискорений процес перетворення України на інтегральну складову європейського соціокультурного середовища завдяки долученню до культурних і духовних явищ і процесів об'єднаної Європи.

Формування сучасної моделі гуманітарного розвитку України повинно стати пріоритетним завданням держави, оскільки, як свідчить досвід країн Центральної і Східної Європи, завдяки інтеграції до європейських політичних, економічних, наукових, освітніх, культурних сфер ці країни і демонструють динамічний розвиток. Тому держава зобов'язана виробити і задіяти механізми "конструювання" національної ідентичності задля об'єднання різних етнічних і соціальних груп у єдину цілісність, в "суцільний культурний організм, здібний до самостійного культурного і політичного життя" (Іван Франко). Необхідною і визначальною складовою трансформації української національної ідентичності є національний соціогуманітарний простір. Важливою складовою соціогуманітарного простору, дієвим механізмом його формування є інформаційно-комунікаційний простір, бо передусім завдяки засобам масової інформації та комунікації і поширюються в суспільстві різні типи ідентичності національний, етнічний, релігійний, гендер-

ний, професійний... В цьому плані зростає роль і завдання гуманітарних наук, які зобов'язані оперативно включатися в реалізацію важливого для держави завдання – формування модерної української ідентичності, зміцнення міжетнічного миру, громадянської солідарності, суспільної єдності. Тільки системна акцентація на національних пріоритетах гуманітарного розвитку динамізує формування сучасної моделі конкурентоспроможної нації, базованої на прискореному нарощенню інтелектуально-духовного потенціалу суспільства та науково-технологічних інновацій. Водночас Україна повинна розв'язувати надзвичайно складну проблему політичної консолідації та гомогенізації суспільства, без чого важко сподіватися на віднайдення власного шляху національного розвитку, становлення української політичної нації, утвердження модернізаційного характеру української національної ідеї, створення спільного культурно-символічного простору та формування поряд з українською національною ідентичністю європейської ідентичності.

Єдність та політична консолідація суспільства – одне з пріоритетних завдань держави, без розв'язання якого залишається проблематичною повноцінна, на рівноправних засадах інтеграція України у європейські та загальносвітові процеси, системи взаємодії та співжиття. Отже, передусім слід вибудувати національний Дім буття для усіх громадян України – створити національну державу. Це завдання і поставив в 1905 році Іван Франко в "Одвертому листі до галицької української молодезі": здобути незалежність України, що означало "здвигнення нашої національної будови в усій її цілості!".

Ми досягли незалежності, утверджуємо її, але ми ще не витворили: "величезної етнічної маси українського народу" "суцільний культурний організм" – українську націю зі своєю системою цінностей і пріоритетів, з власною мовою, міфологією, свідомістю і символізмом. Тому формування

національної ідентичності для нас, для української влади, громадських інституцій, національної еліти – завдання першочергове, невідкладне. І в цьому плані ніяк не оминати питання націоналізму в тому європейському розумінні й тлумаченні, яке базується на національній свідомості, на національному чутті, почуванні, а головне – на пориванні до свободи і державного самоздійснення нації. Як визначає автор книги "Національна ідентичність", англійський фахівець із питань виникнення й розвитку нації і націоналізму Ентоні Сміт, націоналізм?: "...Я визначу націоналізм як *ідеологічний рух за досягнення й утвердження незалежності, єдності та ідентичності від імені населення, яке, за задумом кількох своїх членів, має становити реальну або потенційну "націю"*¹.

Учений вважає, що "націоналізм – це головним чином культурна доктрина" яка слугує передусім для досягнення *"єдності та ідентичності нації"*². Отже, націоналізм можна розглядати не лише як різновид політичної ідеології, але як культурну доктрину, як "форму культури"³, а саму націю-як "тип ідентичності, чіткі значення і пріоритет зумовлений цією формою культури"⁴.

Формування національної ідентичності як колективного феномена спрямоване передусім на творення єдності, суспільної солідарності, на досягнення консолідації народу. Без такої єдності, без згоди і злагоди держава не утвердиться. Більше двох тисяч літ тому славетний філософ Луцій Анней Сенека в одному із своїх "Моральних листів до Луцілія" наводив мудрі слова мужнього Марка Агіппи: "Згодою розростаються малі держави, незгодою – руйнуються навіть найбільші".

¹ Ентош Д.Сміт. Національна ідентичність. – К. : "Основи", 1994. – С. 81.

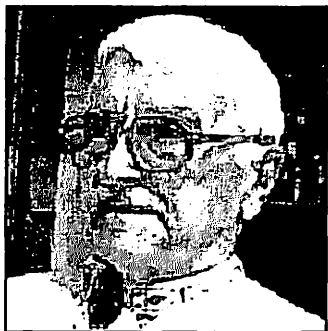
² Там же. – С. 82.

³ Там же. – С. 79.

⁴ Там же. – С. 99

Євген Сверстюк
дисидент,
борець за державні права України
(Київ)

ЯК ЦАРЯ ВИБИРАЮТЬ

Євген Сверстюк

Гортаючи книгу історичної долі, ми особливо зупиняємось на сторінці "Президенти". Кліпаємо очима, сумуємо, соромимось... Як би не було, а ми таки причетні до вибору...

Нині ми перегорнули смішні і прикрі мультики до виборів 17 січня, які пройшли під знаком нехоті, такої собі "демократичної необхідності".

І тепер опинилися перед калюжею, в яку ніхто не хоче пірнати. Обидва персонажі так спопуляризовані, що більше несила витримувати їхніх білбордів. Обидва не сходять з телеекранів роками. Обидва показали себе на високих кріслах і явили межі своїх талантів.

Але головне – обидва без програми, з якою належало б приходити на місце Президента, що мав все-таки виразне національне і культурне обличчя, ба більше – релігійне.

І що дивно – в суспільстві переполох! Як у лісі, де звірі вибирають собі царя. Вони бояться і ведмедя, і тигра, і нічого доброго від них не чекають, але "вибирають собі царя".

Лисиці прикидають, до кого пристосуватись, вовки нагадують своїм малим, що "вовка ноги годують". Зайці оглядаються, де б надійніше сховатися.

Найцікавіше те, що самі "обранці" ввійшли в ролю і страшними обіцянками лісового порядку і права геть залякали усю звірину. У страсті і трепеті ведмедеві ставлять питання, що він зробить з тим і тим звіром, а він лиже лапу і скалить зуби! Спробуй вгадай...

І нема кому вголос нагадати: та ми ж вас обидвох знаємо,

як облуплених, і знаємо, на що ви здатні. Чуда не станеться від того, що пересядете на інший стілець! Ліс той самий, звірі залишаться ті самі, під тим самим небом...

Але з небом царі завжди вступали в суперечність. Якось вони більше пристосовані кожен до своєї берлоги. Там усі свої, усе звично. А неба не видно, і знаки його неясні...

Недавно на каналі "Інтер" Віктор Федорович змушений був нагадати роки "оранжевої чуми" і непримиренної боротьби з нею. Тоді і дружина йому допомагала. Він зворушливо признався: "Я ей говорил, зачем ты полезла туда, на эту трибуну". Она говорит: "Я хотела тебе помочь".

Усе правдиво, тільки трохи зміщено в часі. Справа в тому, що в той час, коли вона "полізла на трибуну", то й Віктор Федорович поліз на трибуну. І обое вони мали шалений успіх! Згадаймо, як переможно говорив Віктор Федорович у теплій компанії: "Эти козлы мешают нам жить!". І всі аж завили з радості і підтримали оратора бурхливими оплесками.

Так само, в такій же своїй компанії, дружина кандидата в президенти проти тих же самих "козлів" на Київському майдані видала свою інформацію, що вони там ходять в американських валянках і їдять наколоті наркотиками апельсини. Їй повірили, і заглушили дружніми оплесками. Її виступ був успішним!

То вже пізніше, коли на телебаченні зробили документальний кліп і показали його насміх перед усім світом, то аж тоді до донецьких фанів дійшло, що американські валянки і наколоті апельсини – то брехня для домашнього вжитку.

Тоді і до Віктора Федоровича дійшло, що у світі є інші поняття про правду і культуру, і туди соромно показуватися зі своєю блатною культурою. Доведеться робити поправки і просто трохи вчитися.

Дивно, що він, чоловік від природи кмітливий, не зробив з цього належних висновків.

Наука Сковороди про пізнання себе і свого покликання є дуже проста, а для виконання – важка. Огляньмось навколо: сліпі йдуть у поводири, неуки – в учителі, егоїстичні дурні стають політиками, брехливі лицеміри прилаштовуються до

амвону. І усім же їм по суті не легше, ніж бабі Мотрі, яка мудріша за них усіх, а проте продає яблука і редьку на базарі і роздає влучні характеристики кандидатам у президенти...

Коли від Бога чоловікові не дано, то вже долі не переломиш., а тільки дров наламаєш. Є люди легкі і дотепні на слово, вони мають хист переконувати, і їм здається, що вони вроджені для трону і для овацій.

Але працювати біля керма – то вимагає інших талантів, інших чеснот. Передусім – офірного служіння та уміння радитися з Богом. А Бог приймає тільки мову правди і любові. Саме ж по собі прагнення влади іде від диявола.

Сьогоднішні вибори без вибору є настільки пустими, що аж дивно: чого люди сперечаються? Яке зло менше? Які загрози більші? Загрози від кого? Від того, кого ми добровільно обираємо?

Але ж ми навіть не обираємо: ми голосуємо проти одного і боїмося чесно голосувати проти обидвох, щоб це не вийшло на користь одному!

Притому неясно, чи буде йому велика користь з того, що він ледь-ледь проскочить в те крісло, яке ви обоє розхитували під попереднім президентом...

Очевидно, в Господньому задумі є ще такий лікувальний засіб, що називається в народі "наїстися сорому". З Божої ласки нас обминають голод, мор, повені і землетруси...

Нас мучить тільки пекло, яке ми самі влаштували через брак любові до ближнього. Як за Шевченком: "Ми в раї пекло розвели"....

Історія в лютому 2010 року не закінчується. Як сліпі коні будемо йти по колу. Але з надією прозріти.

"Через великі гріхи наші ми не маємо відваги" – говориться в псалмі. Справді, ми за роки незалежності явили мало прикладів громадянської відваги, офірності і просто любові до рідного краю.

Патріотична белькотня, начинена амбіціями, небажання співпрацювати і єднатися задля вищої цілі, небажання й невміння служити Вітчизні – то жалюгідний образ наших національно свідомих кіл.

Той образ не міг бути привабливим для молоді, і не міг стати добрим прикладом. Мало було позитивного ферменту для формування чесного громадянського суспільства.

Користолюбство стало гаслом посткомуністичної епохи. Втрачалися межі між гідним і ганебним, між порядним і нищим, а поняття честі вийшло з ужитку. Що посіяно, то й пожинаємо.

І не треба питати, за що нас Бог карає. Кожен особисто має запитати себе щоденно, за що він заслужив кару. І запитати: "Що я зробив, щоб поліпшити Наш Дім? Що я посіяв і виплекав на радість людям?".

Моя Україна – то внески нашої любови. Патріотизм не приватизується. Він живе в здоровій людині, як Божий дар творчості. Він проявляється в позитивному прикладі і не розподіляється в західних чи східних областях України. Вибори 2010 є виплодом нашої байдужості до спільного добра і до честі нашого краю. Вони вирости з нашої дачної філософії і порізаної віри – кожного у своїх ідолів.

Великий Бог вчить нас пожинати посіяне. І не треба просити чуда – обдарування ледачих і опщасливлення байдужих. На дні пекла сидітимуть дрібнокорисливі і байдужі до спільного добра. Але вони і на землі сидітимуть в рабстві і трепеті перед царями сезону.

Усе це істини відомі – "ми вже чули". Але потрібні гострі ситуації, щоб привести людину до притомності і зупинити на блудній дорозі.

Уроки мають бути досить гіркими, щоб засвоюватися. Ліберально-демократичний період нашої історії дав нам відчуття свободи, але не навчив нас почуття обов'язку, що надає свободі життя і сенс.

За свободу треба боротися, свободу треба виборювати за найважчих умов, і ми їх матимемо.

Трохи заспокоює те, що пройдений нами шлях після Помаранчевої революції вписався в українську демократичну традицію і безповоротно вписався в свідомість покоління. Отже, принаймні, матимемо ґрунт під ногами...

З 65-річчям
Процак Богдану (м. Севастополь)

Вітаємо найсердечніше і найщиріше. Бажаємо нашим друзям доброго здоров'я, сил, витривалості, подальшої творчої наснаги та всього найкращого.

На многії літа!

Редакція журналу
«Самостійна Україна»

Іванна Рогач
(Ужгород, Закарпаття)

РОГАЧІ – УКРАЇНСЬКІ ПАТРІОТИ – НАЦІОНАЛІСТИ

Іван Рогач – колишній секретар Президента А. Волошина, військовий писар "Карпатської Січі", член проводу Закарпатської ОУН народився 29 травня 1914 року у Великому Березному. У великій селянській родині він був найстаршим сином із сімох дітей, Андрія та Ганни Рогач.

Батько Івана Рогача Андрій, мав 2 класи освіти, але добре знав англійську, угорську, чеську та словацьку мови. Тричі побував на заробітках у Америці аби прикупити землі, щоб можна було прогодувати сім'ю. Та з приходом "визволителів" земля перейшла до колгоспу. У громадському житті Андрій Рогач активність не проявляв. Жив селянським розумом: "Тихше їдеш – далі будеш". Можливо, тому прожив до прекрасних років: помер за три тижні до 94-ліття.

Натомість мати, Ганна Рогач, була іншої вдачі. Походила вона з родини Лацаничів. Її батько був довгий час старостою Великого Березного. Усі брати та сестри отримали вищу та середню спеціальну освіту. Ганні це не вдалося, бо як найстарша сестра мусила доглядати молодших. Але приклад родини, серед якої були і секретар губернатора Підкарпатської Русі, і посол Сойму Карпатської України, кадровий угорський солдат, та ін... безперечно надихав і її.

Тому вона не могла змиритися з простою селянською долею, а все робила для того аби діти вийшли в люди. Саме матір стала двигуном, завдяки якому усі Рогачі отримали освіту. Була великою активісткою та організатором. Виховувала дітей в українському національному дусі. Вже змалечку читала їм "Кобзаря". За дітей могла піти в пекло, бо за себе не мала ніякого страху. На її долю як матері випали важкі випробування. Постійні обшуки жандармів, звістка про розстріл Івана та Ганнусі, важка невиліковна хвороба Андрія. Арешт на її очах наймолодшого Василя. Ось як змалював образ матері наймолодший брат Івана Рогача Василь у своїй автобіографічній книзі – спогадах "Виклик сата-

нинській імперії зла": "Серцем відчула лихо, зрозуміла, що її наймолодшого сина теж не проминула біда. Вже четверту дитину. Дорога моя мати! На той час в моїх очах вона уособлювала всю Україну, до неї, як і до України, дуже підходили слова Тараса: "Хто тебе не мучив"... Чехи, мадяри, німці, більшовики."¹ Саме Василько в майбутньому і продовжив втілення ідей свого старшого брата Івана Рогача. Отже, яким він був славнозвісний діяч Карпатської України?

*Іван Рогач в уніформі
"Карпатської Січі"*

Невисокого зросту, найнижчий серед братів. За порадою вчителів Смеречанських Івана дали в науку. Закінчив Мукачівську торгівельну академію, яка була кузнем українського духу. Учителював на Березнянщині. Далі вступив до Львівської Богословської академії. Потім перевівся до Пряшева, згоді в Оломоуц, де і закінчив свої студії. Під час навчання в Чехословаччині, мав можливість отримувати стипендію, якщо б написав, за порадою вуйка Василя Лацанича (маминого рідного брата, учителя), листа-прохання про визнання його чеської чи словацької національності: "Туй посилаю Тобі назат непотверджену легимитацію.

Із Твого недогляду, чоловікові спричиниш лише праці, та неприємності... До Кошиць напишеш звичайну прозьбу, що рівняєшся майже звичайному листові /без колка/, що...жадам о ласкаве потверзені і т.д. Отже, зрозумів вже, що як?!" (Забродь, 22.XI.1933 р. див. Додаток 3). На що І. Рогач написав йому дуже критичного листа, зокрема зазначив: "Я ніякий не чех, ні словак, ані русин, я був українцем, є і ним буду завжди" (зі слів очевидців листа, бо сам лист був пересланий вуйку Миколі). За цей лист його трохи повчав Микола Лацанич, який був на той час секретарем губернатора

¹ В.А.Рогач. Виклик сатанинській імперії зла. – Ужгород, 2007 р.

Підкарпатської Русі: "Писав мені Василь про інцидент через народність і заслав міні Твою відповідь на одкритці. – Болюча справа, але не умеремо від неї. Ти не зробив нічого страшного. Я би з Тобою був за одно, але мусімо бути тактовними..." (Берегово, 23.ІІ.1935 р. див. Додаток 2).

На священика не висвятився, бо настала гаряча політична доба. Але такої думки не покидав. "Треба, отже сього року конче мені висвячуватися і вжеби не вагався, якби не та глупа женячка. Раз зістав скламаним і тепер вже аж боюся десь серйозніше зачинати, щоби знов не попиктися..." (Оломовц, 27 квітня 1937 -див. Додаток 1).

"...3 однієї схорони любив би ще остати на слідуючий рік і змагатися за докторатом, а з другої сторони бачу, що то не має великого значіння для мене..., хіба що можна конкурувати десь на професора, що цілком не є моїм ідеалом. Я хочу більше працювати між народом, на суспільному полі, бо до того чую особливішу охоту і спосібність... Хочу активно працювати між народом на релігійному, національному й політичному полі. Отже, якщо колись буду змагатися за докторатом теології і доб'юся до нього він все одно буде для мене мати чисто гонорове значіння, за яким я не дуже стремлю. Волошин великий чоловік, хоч і не доктор і більше зробив для нас, як 10 докторів. Передовсім свідома праця, а потім всякі почесні й гонори..." (Оломовц, 27 квітня 1937 – див. Додаток 1).

Був чудовим оратором. Розповідають, що коли він виступав на відпустах, то жінки ридма ридали. Андрій Петрусь-Карпатський назвав його найвидатнішим речником Карпатської України. Своїм словом мав вплив не тільки на молодь, але і на старших. Саме Іван Рогач вів Всепросвітянський з'їзд 17.10.1937 р., на якому на очах відпоручників чеської поліції, молодий націоналіст (на той час йому було лише 23 роки) заприсягнув більше 30 тисяч присутніх учасників, а через них і тих кого вони репрезентували з усіх закутин Срібної Землі, на вірність українському народові та відібрав від них урочисте приречення боротись за українську державу. Цитую: "Ми народились українцями й ними завжди хочемо бути! Інтерес групи чи партії не сміє бути вище від національного інтересу. Добро народу – це сучасна ук-

раїнська правда. Про неї мусимо пам'ятати всі, як селянин так, і інтелігент. Ласки просити ні від кого не будемо. Ми вже не покірні раби, чи всякі карпато-татро-лемко-бойко-роси, а свідомі українці!.." ²

Ми всі тут присягаємо (величезна маса народу знімає капелюхи, підносить руку до присяги) перед Богом і світом, що не зречемося ні крихітки наших національних прав, за свою українську мову і культуру і за правду радше дамо розп'ястись, ніж мали б ми зрадити свій український нарід!" І з тридцять тисяч грудей пролунало гучно й рішуче: "Присягаємо!", яке покотилося широко і далеко, а народ розніс його по цілім Закарпатті. ³

Хоч ця присяга викликала посилене переслідування українських націоналістів чеської поліції, арешти, обшуки и конфіскату пресових органів, вона була водночас й переломним моментом у політичному житті карпатських українців. Вона започаткувала добу явної участі Закарпаття у Всеукраїнському визвольному русі й затривожила не тільки Прагу, а й Будапешт, Москву и Варшаву. Вони переконалися, що їхні намагання пішли нанівець, а на Закарпатті перемогла соборницька ідея українського націоналізму.

В загальному 1937-1938 роки проходять під знаком посиленої боротьби політичних партій за автономні права Карпатської України.

Хочу пригадати одну з подій 1937 року, що передували Всеукраїнському З'їзду 17.10.1937 р., а саме провальну спробу проведення в усіх школах "мовного плебісциту". Саме тоді уже в семирічному віці – тільки перейшовши в 2-й клас – наймолодший брат Івана Рогача – Василько став мимоволі теж активним політиком. У школах проводився і всім учням роздали картку, в якій було запитання про мову викладання школярам. Батьки мали вибрати, чи вчитися дітям руською великоруською, чи малоруською – українською. І тут російський шовінізм спрацював.

² В.Гренджа-Донський. Величезний Всеукраїнський з'їзд в Ужгороді 17.X 1937р. Маніфест до українського народу. – Ужгород – 1997.

³ С.Росоха. Спомини. Події та люди на моему життєвому шляху. – Торонто – Ужгород – 2001.

Василь Рогач

Закарпатці на той час не могли правильно зорієнтуватись, і тому більшість батьків надали перевагу російській мові. Самі себе тоді називали русинами. Малий Василь почав сперечатись з дітьми й за це був покараний до кінця уроку стояти в куті. Священику не сподобалась його позиція. Так, В. Рогач учився любити свій народ і ненавидіти ворогів. Уже тоді понад усе пишався своїм найстаршим братом – Іваном Рогачем.

Ще назавжди вкарбувалася в пам'ять В. Рогача Маніфестаційний з'їзд Великоберезнянщини, учасники якої поз'їжджалися з усієї Верховини.

Тоді в центрі селища Василько, стоячи під трибуною, коли виступав його брат, вперше почув від нього, що нас є понад 50 млн. і ми є частинкою великого українського народу. Як це так? Адже до того часу малого Василька, який уже добре орієнтувався у географії мучило одне питання: "Чому нас лише 600 тис. і ми такі маленькі, що весь час знаходимося під гнітом інших держав. А тут брат Іван сказав, що нас 50 млн. Василько дуже здивувався і вдома перепитав у брата: "Як нас 50 млн.?"

І тоді Іван роз'яснив йому, що ми є лише горсточка, невід'ємного українського народу, який охоплює величезну територію від Карпатських гір до Кубані і від Тиси до Російської імперії.

Скріплення боротьби за народні права вимагало не тільки концентрації сил, але й збільшення засобів боротьби. Так, від 15 червня 1938 р. тижневик "Свободу" перетворено на одинокий щоденник "Нова Свобода". Редактор І. Рогач у першому числі писав, що завданням "Н.С." буде "боротися щиро за здобуття наших прав на прадідній землі". З цього часу "Н.С." заговорила устами І. Рогача до

всіх українців, закликаючи до створення єдиного національного фронту.⁴

20.08.1938 величаве святкування 950-ти-ліття Хрещення Руси-України в с. Невицькім при тисячних масах учасників перетворюється в могутню маніфестацію соборності українських земель і соборності духа української нації. З цієї нагоди ОУН випустила була медалью з написом "Царице України! З'єднай і визволь нас!", якою удекоровано учасників цієї релігійно-національної маніфестації. Це призвело до арештування Івана Рогача й інших націоналістів.

04 вересня 1938 року відбувся Політичний Конгрес, що його скликала Перша Центральна Руська (Українська) Народна Рада. Голова якої був о. А.Волошин, а до Президії Ради входив і молодий його вихованець – Іван Рогач. Того ж самого дня молоді учасники політичного конгресу, організовують напівмілітарну "Українську Національну Оборону", головою якої було обрано Василя Івановчика, Іван Рогач – містоголова й організаційний референт, Степан Росоха – секретар. Потім згодом у Хусті УНОборона перетворилася в Організацію Національної Оборони "Карпатська Січ". Головним, Командантом вибрано Дмитра Климпуша, а крім нього до Головної Команди вибрано "Три Ро" Іван Роман (Містокомандат – заступник гол. команданта), Іван Рогач (військовий Писар), Степан Росоха (Зв'язковий – зв'язковий старшина з урядом КУ, референт преси, інформації та ідеологічно-політичного вишколу).

І. Рогач разом із С.Росохою були безпосередніми лучниками поміж членами Проводу Українських Націоналістів та урядом Карпатської України.

Карпатські українці, проголосивши суверенність Карпатсько-Української Республіки не завагалися стати в нерівний бій проти військових сил Мадярщини та Польщі. Біля 5 000 карпато-українських воїнів впало на полі слави, в бою з наступаючими мадярськими дивізіями. Тисячі опинилися в концтаборах Кривої, Варья-Лапоша та мадярських

⁴ ОУН. 1929-1954 – Перша Українська Друкарня у Франції – 1955.

катівнях. Інші тисячі карпатських січовиків пішли в підпілля, а десятки тисяч пішли в еміграцію.

Зі сльозами на очах згадував ці події В.А. Рогач. Цитую: "Якщо в бій під Кругами пішли студенти, які навчалися військовій справі, то тут ішли діти середніх шкіл. А. Волошин дав розпорядження по школах, щоб дітей не допускали близько до фронту, але їх не можна було стримати. Вони йшли. На трьох учнів був один кріс, хоча на Закарпатті на той час була величезна кількість зброї. Однак її чехи та словаки не хотіли дати населенню, щоб ті могли оборонятись, а якщо хтось і підходив до них з проханням віддати зброю, вони їх убивали." В самому Березному В. Рогач нарахував на шкільному дворі 28 танків і це танки, які не можна було прирівняти до німецьких танків. І коли мадярська дивізія окупувала Карпатську Україну – чехи повтікали залишивши ці танки та іншу зброю так і не використавши їх, і не давши використати січовикам.

Після окупації мадярами Карпатської України вперше відгукнувся до рідних у листі від 05 травня 1939 року: "Я маюся зле, много Вам за себе написати не можу, бо не є певний чи дістанете цей лист, але мучить... Я ще не знаю, що буду робити. Тепер я є на одному курсі, який скоро докончу.

Дотепер багато їздив. Як не буде ще сего року війни то може поїду на якийсь час до Америки..." (Німеччина, 05.05.1939 р. див. Додаток 4).

Невтомний І. Рогач ще на українську Пряшівщину й там пробує видавати часопис для селянства, але словаки скоро пішли слідами чехів, шляхом словакізації Пряшівщини, тому відмовляють йому право публікувати газету, а згодом право побуту в Словаччині.

Певний час проживав у Львові, де очолював допомоговий комітет для поворотів з еміграції.

Як тільки німецькі війська відкинули більшовиків на схід, І. Рогач – перший із групою друзів, націоналістів-підпільників увійшов до Києва. І знову високо підняли свій синій з золотим тризубом мечем прапор.

"Я вже два тижні в Києві, редагую самотній тут щоденник, тобто сповнилась моя давня мрія. Умовини життя тут досить тяжкі, бо недостає харчів, але якось даємо собі ради

навіть ліпше ніж у Львові... Я тут маю простору квартиру". (Київ, 7 жовтня 1941 р.)

Жив І. Рогач по вулиці Толстого в будинку під числом 10 мешкання 3. На цій же вулиці кілька будинків далі проживали – О.Ольжич, О. Теліга. Одним словом, ця вулиця, бувша Караваєвська, була пристановищем групи революціонерів українського спротиву.

Через "Українське слово" продовжив започатковане у Хусті діло. Його кабінет просторий, редакційний стіл широкий, він урядував патетично на тлі підручної бібліотеки передньої стіни, на якій демонстративно красувався також великий тризуб.⁵

На початку в Києві не було цілої друкарні, яка б могла друкувати щоденну газету, а тому її перші числа друкувалися у Житомирі, але дуже скоро було відремонтовано друкарню "Пролетарської правди" і вже з початком жовтня "Українське слово" друкувалось в Києві. Всі працівники, за винятком верхівки, залишилися від советів, але урядова "чернь" все ще говорила "на язики", а тому в деяких місцях можна було бачити упімнення: "Розмовляти по-українськи". В атмосфері відчувався холодок і стримання. Співробітництво з цими людьми не обіцяло приязні. Ідеальний клімат для інтриг і донощиства, що значило смертельну небезпеку. Попри все кожен знав своє місце і була повна субординація.

В той скрутний час, коли І. Рогач був головним редактором "Українського слова", вийшов один з найбільших тиражів "Українського слова" – 60 000 примірників – це була найвища цифра, яку вони могли тоді досягнути, гамовані браком паперу. Шкода, що за час незалежності нашої держави, цей тираж не те, щоб перевищили, але й не повторювали. Шкода...

Але не довго йому пощастило розгортати українську свідомість та допорогову працю. Почалися масові арешти українських націоналістів (спочатку-радикальних ОУН (б), а потім і послідовних ОУН(м)). Так, під час відзначення пам'яті боїв під Крутами – І. Рогач, виступаючи з промовою,

⁵ Улас Самчук. На коні вороному. Спогади. – Львів – 2000.

проголосив: "УКРАЇНА – ПОНАД УСЕ!". Це почули агенти і донесли німцям.

Під час зібрання, які часто проводили українські націоналісти, в приміщенні театру, І.Рогачу сповіщають, що його шукають німці, щоб заарештувати і пропонують Івану оминути зустріч з ними, вийшовши чорним ходом, а там емігрувати за кордон. Але І.Рогач відмовився: "Я ввійшов сюди центральним входом, тудюю і вийду".

Лютий 1942 року до камери сірого будинку по вулиці Володимирській, випускають три собаки, а слідом за ними, ледве пересуваючи ноги, заходить І. Рогач. Під очима синці, обличчя опухле, губи потріскані, убрання пом'яте. Ще зовсім недавно він приймав мене у своєму кабінеті редакції "Українське слово" згадує Юрій Степовий акуратно виголений, убрання дбайливо попросоване на кант.⁶

Тепер від нього одна тінь та передчасно погаслі очі. Але все ж і в цій ситуації він тримався достойно. На всі запитання і закиди суворого слідчого твердив своє незмінне: "Ні!".

Слідчий нервував і кричав, а потім вигукнув якесь слово і вовчари вмить накинулись на І. Рогача. Свистіли гестапівські нагаї в повітрі, сердито гавкали і грізно гарчали вовчуги, шматуючи свою жертву.

Зрештою все стихло.

Дужі гестапівці поволокли непритомного в'язня по цементових сходах.

Субота, 18 лютого 1942 року підвечір на подвір'ї гестапо загуділи мотори авт, у кузовах яких погрузили жертви 29-ї камери. Авта понеслися засніженими вулицями Києва в напрямку Бабиного Яру.

...В далекому Березному у дворі Рогачів дуже голосив півень і серце "матері зжалося. Відчуло біду. На ранок довідалась не стало її двох дітей – Івана і Ганусі.

Вічна ЇМ пам'ять. Їм і всім тим, хто все життя віддав і присвятив нашій ненці Україні.

Слава Україні!

⁶ Красне поле. Про Карпатську Україну. Упорядники. – ч. 1 – Ю.П. Зейкан, В.І. Копейко: У 3 част. – Ужгород – 1999.

*Проф.Іван Пасемко,
завідувач відділу координації вітчизняних
та зарубіжних центрів
українознавства Національного НДІУ МОН України,
лауреат премії Фундації УВУ в Нью-Йорку
(Київ)*

РОМАНТИЧНІ ПОРИВИ ЗАКАРПАТСЬКИХ УКРАЇНЦІВ ТА ГАЛИЧАН 1938-1939 рр.

Іван Пасемко

То була винятково складна епоха особливо в історії Закарпатської України чи, може, краще Карпатської України, бо саме такий термін найчастіше побутував у закарпатців. Хоча фігурувала іноді і Підкарпатська Русь, звичайно, на підставі чеської політичної термінології, бо, власне, для чехів та словаків Закарпаття було під Карпатами і це його географічне розташування і лягло в основу назв Подкарпатско або Подкарпатске Руско. У перші роки існування ЧСР, а особливо внаслідок ухвал Паризької мирної конференції та після набуття

юридичної сили Сен-Жерменського договору від 10 вересня 1919 р., коли Закарпатська Україна ввійшла до складу Чехословаччини, на порядку денному стояло перш за все питання щодо українсько-словацького кордону. Кажучи про цей кордон, ми повинні згадати про Збори американських русинів у Скрентоні 19 листопада 1918 р., які ухвалили вже тоді приєднати все Закарпаття включно вже з частково змодаризованими та так само зі частково словакізованими територіями Закарпатської України до складу ЧСР, постаналої 28 жовтня 1918 р. Тож на підставі тієї ухвали Зборів до Чехословаччини мали увійти Спішська, Шаришська, Земплін-

ська, Абауй, Гомор, Боршодь, Ужгородська, Угочська, Бережська і Мараморошська жупи або ж землі [1,17].

Але ще напередодні підписання Сен-Жерменського договору в Парижі 29 липня 1919 р. відбулася нарада президента ЧСР Томаша Гаррі Масарика, Міністра внутрішніх справ А. Швегли та представника закарпатців о. Коломана Жатковича, де теж на порядку денному було питання закарпатсько-словацького кордону. Відсутність з боку закарпатських українців відповідних політичних і національних сил призвело до того, що західніша частина колись одного Закарпатського ареалу – Пряшівщини та ряду земель півдня Закарпаття назавжди залишились у підпорядкування інших країн і навіть після Другої Світової війни, коли в політичній грі вже брала участь маріонеткова УРСР, засновниця ООН, яка змушена була виконувати у своїй закордонній політиці волю СРСР, нічого не змінилося, Україна продовжувала втрачати свої етнічні історичні землі на користь Польщі, ЧСР, Румунії, Молдови, Росії та Білорусі. Хоча, як стверджує Петро Стерчо у рецензованій праці "Карпато-Українська Держава (Фундація ім. О. Ольжича: "Карпато-Українська Держава. До історії визвольної боротьби карпатських українців у 1919-1939 роках. Видавництво імені Олени Теліги. Київ-2009. 351 стор.). Реферуючи справу Закарпаття у Парижі в приміщенні французького МЗС Ке д'Орсе 5 лютого 1919 р. доктор Едвард Бенеш у присутності американських, великобританських, французьких, італійських та японських представників підкреслював, що "Русини на південь від Карпат – це той самий народ, що й русини у Східній Галичині, від яких вони були відділені Карпатськими горами" [2,18]. Сьогодні, коментуючи ці слова міністра закордонних справ ЧСР др. Бенеша, додамо, що русини на захід від Закарпаття, на Пряшівщині, – це ті ж русини, що й на Закарпатті, але цього відомий чехословацький політик-дипломат чомусь не вважав за потрібне висловити на цьому знаному міжнародному форумі відомих політиків та дипломатів. Зрозуміло, така істина була тоді не на руку все-таки демократичній Чехословаччині на чолі з таким популярним європейським демокра-

том, яким був Томаш Гаррі Масарик – син матері-чешки та батька-словака. До речі, тієї пори в національних паспортах певен час так і значилася національність – чехословак. Щоправда, ніхто не здогадався додати чехословак-русин.

Але повернемося до того літопису "Карпато-Української Держави", створеного Петром Стерчом практично одразу по свіжих слідах після, скажемо нині, поразки тих закарпатських і галицьких романтиків, які стужилися за власною державою, і через якихось 20 років після визвольних змагань у 1918-1919 рр. кинулися в нерівну боротьбу, коли з'явилася іскорка надії у маленькій Закарпатській Україні – створити хай мініатюрну, але таки незалежну Українську Державу. Тож дотеперішнє перебування у складі ЧСР не таким вже було вдалим. Цікаво навести тут деякі деталі, як розв'язувалась доля місцевого люду: наприклад, 1921 р. земплинський жупан Міхал Славік після узгодження з Прагою видав циркуляр ч. 1851, що на захід від демаркаційної лінії Чоп-Ужок "нема ні Русина, ні Русинки. Це лише мадярський уряд вигадав їх для того, щоб словаків, які говорять земплинським наріччям, відірвати від корінних словаків, аби було їх легше змадяризувати. Цих змадяризованих словаків тепер хочуть відірвати від нас як Русинів. Але тут ясно, що йдеться не про руську, а про мадярську агітацію.

Словаки із Земплина! Зважайте не тільки на себе, але й на своїх сусідів і поясніть їм, що вони словаки, бо говорять по-словацьки, у них словацька одіж, звичаї та пісні. Правда, що в них інша релігія, греко-католицька, яку називають руською вірою, але від того вони не будуть і не є Русинами" [3,233-234]. Згодом Законом Чехословацького Парламенту від 14.07.1927 р. ч. 125 було проведено адміністративний поділ ЧСР. Уся країна поділялась на 4 землі чи провінції: Чехія, Моравія-Сілезія, Словаччина та Земє Подкарпаторуске, тобто Підкарпатськоруські Землі. Як тільки не називали ці землі! Свого часу знаний чеський письменник Іван Ольбрахт (1882-1952), автор трилогії про Закарпаття, в одному із своїх репортажів взагалі називав цей край "земля без імені". Кожен із завойовників придумував свою назву. Але якщо

аналізувати становище українців у т. зв. Земі Покарпаторускій, то, спираючись на меморандум Руської Народної Ради від 9.02.1927 р., яка на знак протесту проти чехізації, домогалась трудовлаштування представників Закарпаття хоча б у поштових та телеграфічних установах: тоді в таких інституціях працювало – 109 українців, 306 – "чехословаків" та 48 осіб ін. національностей. Автор книжки подає також ситуацію у фінансових організаціях: українців – 41, інших національностей – 1279, в т. ч. – 1182 чехи і 10 словаків. У краєвих, окружних і волосних установах було українців – 151, чехів – 239, словаків – 5, інших національностей – 84 особи [4,37]. Автор П. Стерчо підбиває підсумки, пишучи, що "це вже не з браку відповідних автохтонних сил, а з огляду на чеську політику чехізації Закарпаття. Бо в той час маса молодих українських інтелігентів, уродженців Закарпаття, по закінченні відповідних шкіл діставала відмовні відповіді на прохання про прийняття на службу, а тим часом ще постійно було імпортовано чеських чиновників, часто навіть із дуже низькою кваліфікацією або цілком без неї, з "гісторічких земі на Подкарпатско" - "історичних земель на Закарпаття" [5,37]. Якщо мовити про кадрову політику ЧСР на Закарпатті, то найдоречніше послатися тут на згаданого письменника Івана Ольбрахта, який в одному із своїх репортажів яскраво показав роль таких чеськомовних фахівців на Закарпатті: старенька бабуся долає десятки кілометрів з гір, щоб подати прохання на виділення їй якихось коштів і отримує цинічну відповідь від такої собі юної пражанки-чиновниці: "Napiste si pisemnmou zadost cesky" – "Напишіть письмову заяву по-чеськи". Зрозуміло, висміює письменник, що ця бабуся, яка прожила весь вік в умовах Австро-Угорщини, не знала ні української, ні чеської грамоти, бо у своїй Колочаві або Голятині вона все життя чула лиш русинську чи українську.

Резонно, автор Стерчо зупиняється на бурхливій діяльності української молоді Закарпаття незабутнього 1938 р., звертаючись до таких постатей, якими були д-р С. Росоха, колишній секретар Президента о. А. Волошина, військовий пи-

сар "Карпатської Січі", член Проводу ОУН сл. п. І. Рогач, М. Вайда, М. Мельник, колишній провідник ОУН Грубецьщини (нині Польща) і головний зв'язковий через Буг А. Стерчо, якого більшовицькі кати вивезли аж до Горького, під Урал, щоб катувати за його підпільницьку діяльність до 1949 р. Головний редактор часопису закарпатської молоді "Пробоем" д-р С. Росоха писав у передовій статті до журналу: "... ідея українського націоналізму – вічна, непереможна й непоборна, як і сам Український Народ, – а зараз є смертельною зброєю проти ворогів і їхніх прислужників, що хочуть український народ туманити чужими розкладовими ідеями.

Українська молодь, що стала на службу лише своєму українському народові та його ідеї, зі всією рішучістю бореться проти чужих ідей: безбожного соціалізму, московського комунізму й усяких інших інтернаціоналізмів і їх пропагаторів-запроданців; вона доводить це чином ...українська молодь хоче, щоб кожний з нас під бурі, громи й блискавиці боровся за здійснення ідеалів Української Нації" [6,46-47].

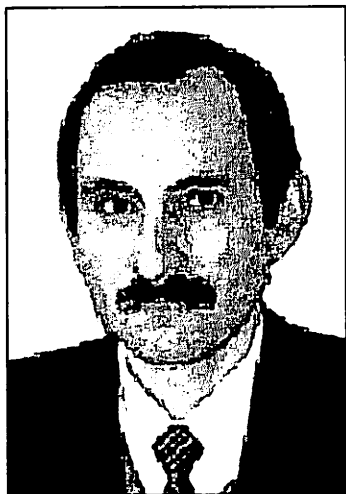
П. Стерчо часто зупиняється на проблемах москвофільства, яке тут продовжувало своє життя у міжвоєнний період ХХ ст. З ідеями москвофільства носились і білогвардійці, які після поразки в боротьбі з більшовизмом осіли саме у Закарпатті, у меншій мірі в Словаччині та Чехії. Але тут москвофіли зовсім не шукали союзників у середовищі закарпатських українців, вони хіба паразитували на їхній землі, шукаючи захист у відвічних ворогів закарпатського люду – мадяронів. Автор подає два яскраві приклади краху ідей москвофільства, які зібралися на з'їзд "Учительського Товарищества" в Ужгороді 26 червня 1938 р. Характерно, що ця твердиня москвофільства зібрала всього лише 250 осіб з Закарпаття та Пряшівщини. Співвідношення було таке: 1248 – українців до 250 москвофілів.

(Продовження в наступному числі)

**Сергій Губський,
науковий співробітник
Національного науково-
дослідного інституту
українознавства
(Київ)**

НОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ ДОБИ ДИРЕКТОРІЇ УНР

(Наукова конференція в м. Кам'янці-Подільському)

Сергій Губський

Розбудова української держави після відновлення її незалежності 24 серпня 1991 р., пошук шляхів і напрямів подальшого руху нашої країни в утвердженні своєї власної моделі розвитку в сучасному глобалізованому світі кінця ХХ-поч. ХХІ ст., повернення до загальнолюдських цінностей демократичного суспільства, сприяють відродженню нашої історичної пам'яті, змушують замислитися над складними, часом драматичними уроками українського державотворення, починаючи з давніх часів і закінчуючи сьогоденням. Необхідно до-

сліджувати, аналізувати і робити висновки зі складних сторінок нашого минулого, щоб врахувати і позитивний, і негативний досвід будівничих української державності. Одним із таких величних і, на жаль, незреалізованих відповідно до своїх завдань, є період Української національно-демократичної революції 1917-1921 рр.

Зазначимо, що інтерес і науковців, і широкої громадськості до Української революції початку ХХ ст. посилили Укази Президента України В. А. Ющенка про відзначен-

ня 90-річчя тих буремних подій та вшанування пам'яті її учасників¹.

Відповідно до цих Указів 6-7 жовтня 2009 р. в м. Кам'янці-Подільському Хмельницької обл. пройшла Всеукраїнська наукова конференція "Кам'янець-Подільський - остання столиця Української Народної Республіки". Організаторами цього важливого і необхідного наукового заходу виступили Міністерство освіти і науки України, Інститут історії України НАН України, Український інститут національної пам'яті та Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка. Конференція проходила в приміщенні цього навчального закладу. На ній були присутні представники міської та районної влади, науковці, викладачі, студенти, вчителі, представники патріотичних громадсько-політичних партій та організацій Кам'янеччини. Після привітання представників міської влади, конференцію відкрив академік АНВШ України, ректор Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка О.М.Завальнюк. У своїй доповіді "Кам'янець-Подільський державний Український університет і УНР влітку-восени 1919 р.", вчений детально зупинився на міжнародній, внутрішньополітичній та військовій ситуації, в якій перебувала молода українська держава, показав те складне становище, в якому оточена з усіх боків ворогами, УНР намагалося не тільки існувати, а й розвивати українську освіту, культуру, народне господарство, зміцнювати обороноздатність.

З використанням багатого фактичного матеріалу О.М. Завальнюк висвітлив відкриття згідно Грамоти гетьмана України П. Скоропадського від 22 жовтня 1918 р. у Кам'янці-Подільському Українського державного університету, пер-

¹ Указ Президента України "Про увічнення пам'яті видатних діячів Української Народної Республіки та Західно-Української Народної Республіки" // Урядовий кур'єр. - 2005. - 16 травня; Указ Президента України "Про заходи з відзначення 90-річчя подій Української революції 1917-1921 років та вшанування пам'яті її учасників" // Урядовий кур'єр. - 2007. - 18 квітня.

шим ректором якого був відомий науковий і громадсько-політичний, пізніше церковний діяч Іван Огієнко (митрополит Іларіон). Університет плідно працював і в часи Директорії, був одним із центрів розвитку і поширення української освіти і науки.

У доповіді заступника голови Українського інституту національної пам'яті, доктора іст. наук, професора В.Ф. Верстюка "Українська революція 1917-1921 рр. в національній пам'яті" увага зверталася на неперервність процесів українського державотворення, акцентувалося на тому, що незважаючи на 70-літнє панування комуністичного режиму в Україні, народ продовжував зберігати пам'ять про буремний час боротьби за свою державу, про своїх національних героїв, зокрема Голову Директорії УНР, Головного Отамана військ УНР С. Петлюру, свою армію.

Не зупиняючись детально на всіх виступах, що протягом 6-7 жовтня 2009 р. були виголошені на конференції, хочеться згадати найбільш змістовні. Це доповіді старшого наукового співробітника Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, доктора іст. наук В. М. Піскун "Кам'янець-Подільський період Директорії УНР у спогадах сучасників", завідувача оперативно-аналітичного відділу Національного інституту стратегічних досліджень при Президентові України, кандидата іст. наук, доцента В. М. Яблонського "Ісаак Мазепа в "огні й бурі революції" та еміграції", старшого наукового співробітника Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф.Кураса, доктора іст. наук П.П. Гай-Нижника "Директорія УНР: від єдності на антигетьманському фронті до диктатури (1919-1920 рр.), провідного наукового співробітника Інституту історії України НАН України, кандидата іст. наук О.Д. Бойко "Антигетьманське повстання 1918 року: особливості приходу до влади Директорії УНР", завідувача кафедри Київського національного лінгвістичного університету, доктора іст. наук, професора І.В.Срібняка "Комплектування ча-

стин і з'єднань Армії УНР у 1920 році", старшого викладача кафедри всесвітньої історії Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського, кандидата іст. наук О.М.Кравчука "Встановлення влади Директорії УНР на Поділлі (листопад-грудень 1918 р.), доцента кафедри історії України Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка, кандидата іст. наук В.С.Лозового "Суспільно-політична ситуація в добу Директорії та причини поразки УНР". З великим зацікавленням учасники конференції заслухали також доповіді науковців Національного науково-дослідного інституту українознавства: наукового співробітника відділу історичних та теоретико-методологічних проблем українознавства С.І.Губського "Стан та проблеми історіографічних досліджень формування та діяльності Армії УНР в 1918-1920 рр. на сучасному етапі", наукового співробітника відділу координації вітчизняних та зарубіжних центрів українознавства К.В.Петриченко "С.Петлюра і отаман Зелений (Д. Терпило): етапи взаємодії та їх вплив на процеси українського державотворення", наукового співробітника відділу геополітики та геостратегії О.А.Федоренка "Геополітичні наслідки поразки Української Народної Республіки".

Науковий працівник Кам'янець-Подільського державного історичного музею-заповідника Р.В.Йолтуховський у своїй доповіді "Відображення в експозиції і фондах Кам'янець-Подільського державного історичного музею-заповідника національно-визвольної боротьби українського народу 1917-1921 рр." розповів про пошукову роботу працівників цієї установи у висвітленні недостатньо відомих сторінок української революції, зокрема про перебування урядових установ УНР на Кам'яничині та боротьбу української армії з ворогами республіки.

По закінченні виступів відбулася змістовна дискусія щодо обговорюваних питань. Зокрема представник міської влади поінформував присутніх про ситуацію з перейменуванням вулиці Червоноармійської на вулицю Симона Петлюри.

Рішення міської ради є, але цьому стоять на заваді місцеві комуністи, які подають судові позови. Патріотична громадськість настроєна оптимістично і врешті-решт сподівається на позитивне вирішення цього питання. Також йде збір коштів на спорудження С. Петлюрі пам'ятника в Кам'янці-Подільському, справа просувається вперед, але повільно, ще не вирішено питання в якій частині міста має постати монумент Голові Директорії та Головному Отаману військ УНР. По закінченні роботи конференції була прийнята резолюція, одним з пунктів якої поставлена вимога до органів влади щодо прискорення виконання деяких пунктів Указів Президента України В. Ющенка про які зазначалося вище².

Також учасники конференції здійснили цікаві історико-краєзнавчі екскурсії. В м. Кам'янці-Подільському вони поклали квіти до меморіальної дошки на будинку, в якому в 1919 р. перебували члени Директорії та діяли деякі урядові установи УНР. Науковці побували на території Кам'янець-Подільської фортеці, оглянули захисні мури, підвали, сторожові башти. В Кам'янець-Подільському державному історичному музеї-заповіднику національно-визвольної боротьби українського народу 1917-1921 рр., розташованому на території фортеці, була проведена екскурсія з оглядом нової експозиції з фондів музею. Для гостей-учасників конференції була організована поїздка до Національного природного парку "Подільські Товтри" з оглядом мальовничих краєвидів біля річки Дністер, де, до речі, знімалися батальні сцени з фільму В.Бортка "Тараса Бульба" та залишків скельного монастиря літописного міста Бакота (XI-XIV століття), розташованого у вапнякових породах.

Таким чином проведений науковий захід сприятиме подальшому вивченню різних аспектів Української національно-демократичної революції 1917-1921 рр., зокрема доби УНР на Поділлі, та популяризації досягнутих здобутків серед різних верств українського суспільства.

² Там само.

*Козловський Андрій
студент 4-го курсу
Національної юридичної академії України
імені Ярослава Мудрого
(Харків)*

ЧИ ЯВЛЯЄТЬСЯ НАРОД ДЖЕРЕЛОМ ВЛАДИ В УКРАЇНІ?

В статті п'ятій Конституції України зазначено, що носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є народ. Народ здійснює владу безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування.

Але тут потрібно розібратись, що таке влада і хто(або що) виступає її джерелом. Влада, як і політика, – одне із фундаментальних начал суспільства. Вона повсюди, де є стійкі об'єднання людей: в сім'ї, в виробничих колективах, в установах, організаціях і в державі в цілому. В останньому випадку мова йде про верховну політичну владу. Саме цю владу ми спробуємо розглянути в цій статті.

У своєму загальному значенні поняття "влада" означає право і можливість одних керувати, розпоряджатися і управляти іншими; здатність і можливість одних здійснювати свою волю по відношенню до інших, здійснювати певний вплив на їхню поведінку і діяльність, використовуючи при цьому авторитет, право, насильство та інші засоби.

В сучасних умовах в Україні пануючою є ідеологія демократизму і лібералізму, яка нам нав'язує думку про те, що саме народ є джерелом політичної влади в державі. Так, безумовно народ здійснює своє волевиявлення шляхом виборів чи референдуму і таким чином легітиміє право певного політика, чи певної політичної сили здійснювати політичну владу в державі. Але чи являється він при цьому джерелом влади? Будь-які вибори, чи то референдум – це по своїй суті "вибір" перед яким ставиться народ. Під цим "вибором" розуміється підтримка когось із представлених кандидатів, або не підтримка жодного. Тобто народ ставиться в певні, наперед обумовлені, рамки вийти за які він не може.

Ось тут і постає питання: – "А хто ставить народ перед таким вибором ? "

На мою думку логічно, що перед таким вибором народ ставить той хто здійснює над ним владу та управління. Відносини влади та управління передбачають наявність двох сторін: керуючих і керованих. Взаємовідносини між ними характеризуються асиметричністю: кількісна нечисленна керуюча група здійснює суттєвий вплив на спосіб життя значної за кількістю групи пересічних громадян. Ця керуюча меншість називається "елітою".

Теорія еліт відстоює соціологічну концепцію, згідно якої суспільство поділяється на вибрану меншість – активну керуючу творчу верхівку з формальних і неформальних лідерів, і більш пасивну масу. Виникнення елітарної верхівки пояснюється різними факторами – політичною владою, технічним і технологічним розвитком, природною обдарованістю людей, які складають еліту, але основним фактором тут виступає наявність знань і здатність розуміти і співставляти ті процеси які відбуваються в суспільстві і на глобальному рівні, а також володіння методологією по освоєнню нових знань, що є необхідним при сучасній швидкості розвитку технологій.

При розгляді еліти вчені оперують таким поняттям як "правляча еліта" – це всі групи, які можуть і реально здійснюють вплив на владу. Але крім впливу на владу еліта здійснює і вплив на населення. Цей вплив є неоднорідним і багатоаспектним. Він здійснюється шляхом формування певної ідеології, поглядів чи певної суспільної думки через засоби масової інформації, з допомогою економічного тиску на населення, застосування адмінресурсу, пропаганди, гри на політичних, релігійних чи національних симпатіях мас. Іншими словами еліта здатна маніпулювати інтересами народу шляхом як структурного, так і безструктурного управління.

Крім того, всередині країни, еліта покликана виконувати роль вирівнювача рівнів окремих регіонів щодо державних і духовних цінностей, національної свідомості, історичної пам'яті, традицій, а також роль консолідатора нації в полі-

тичному, регіональному, мовно-культурному аспектах. За елітою, звичайно, закріплена функція керівництва державою (а при її відсутності функція керівника боротьби народу за свою державність). Тому, важливо розуміти, що сама адміністративна, службова, наукова чи інша посада ще не є гарантом приналежності особи, що її посідає, до еліти.

Звідси бачимо, якщо реальне управління народом у всіх сферах здійснює його еліта, то саме вона ставить народ перед вибором, і саме вона шляхом маніпуляції здатна вплинути на результат цього вибору, і прийти до влади або досягнути інших цілей.

Попасти в еліту індивід може тільки тоді коли він оволодіє певними достатніми для цього знаннями. Це свідчить про здатність еліти самовідтворюватись. Управління яке здійснює еліта по своїй суті є природнім, оскільки здійснюється за принципом: – "Той хто знає і розуміє менше завжди буде під впливом того хто знає і розуміє більше". Оскільки еліта це тільки певна частина суспільства, а не весь народ і саме вона здійснює управління народом і згода народу на таке управління не потрібна так, як воно є природнім, то саме еліту, а не весь народ слід вважати джерелом влади.

Тому на практиці джерелом влади в державі є її національна еліта. Оскільки саме вона розробляє концепцію та ідею по якій буде розвиватись держава і суспільство, саме вона обирає метод приходу до влади і спосіб її утримання, перетворюючи при цьому народне волевиявлення лише на формальність. І саме в колі національної еліти, формується коло людей які прийдуть до політичної влади в державі.

Проблема тут постає в іншому, що сама ж національна еліта при відсутності достатніх знань, а що важливо, і розуміння глобальних процесів може потрапити під вплив національних еліт інших держав або транснаціональної еліти, яка намагається здійснювати глобальне управління людством. З часом така еліта може бути замінена псевдоелітою. Під псевдоелітою слід розуміти людей, які отримали свою владу, статус і багатство завдяки походженню, зв'язкам і хабарам, а не завдяки власним здібностям. Таким

людям не властива відкритість, відсутня спрямованість їх діяльності на досягнення максимального суспільного результату. На перше місце вони ставлять кланові і корпоративні інтереси, а не національні. Така псевдоеліта вже не буде працювати на благо свого народу, а буде діяти в інтересах інших еліт часто сама цього не розуміючи.

І якщо так поставити питання, то не народ і не його національна еліта буде виступати джерелом влади в державі. Вони лиш будуть виконувати роль формальних "пішаків" у чийсь великій грі.

Проблема України в тому, що її національна еліта не об'єднана єдиною ідеєю, і знаходиться в стані розколу. При владі знаходиться псевдоеліта, яка не працює в інтересах нації, а заручившись підтримкою іноземних еліт працює в їх інтересах. Сам же народ живе в ілюзії, що саме він є джерелом влади. Основою для формування такої ілюзії є пануюча ідеологія демократизму, основним призначенням якої є формування у сучасної української еліти стереотипу, що не вона, а народ є джерелом влади в державі. А в простих людей формується враження, що вони самі безпосередньо здійснюють владу в державі і тим самим піддаються маніпуляції яку здійснює псевдоеліта, замість того, щоб підтримати власну національну еліту. Пануючий лібералізм пропагує свободу, а саме свободу вибору різних ідеологій і заперечує наявність однієї пануючої ідеології в державі. Але чим більше різних ідеологій в державі тим легше стравити між собою їх прихильників. А далі державою легко управляти із зовні, втілюючи на практиці принцип – "розділяй і володій". В такій ситуації народ не може усвідомити, що при владі не його національна еліта, а псевдоеліта і що нації необхідна єдина оновлена національна ідея, яку буде представляти національна еліта.

Основною проблемою української національної еліти є те, що в ній ще не сформувалась критична маса, яка б змогла об'єднати саму еліту на основі ідеї українського націонал-патріотизму і перехопити управління народом у псевдоеліти, а потім і витіснити її, щоб виступити на світову арену як незалежний гравець "Великої політичної гри".

ДО 20-ти РІЧЧЯ ВІДРОДЖЕННЯ ПЛАСТУ В УКРАЇНІ

(Закінчення, початок у числі 1/514, 2010р.)

До реєстру зголосилися листами також сім пл. сеньйорів з м. Самбора на чолі з Турчин Ярославом. До реєстру були вписані і сім пластунів – сеньйорів молодшого покоління приведені до Присяги з благословення Митрополита В. Стернюка. Це письменник: В. Квітневий; І. Крупа; О. Николук; Х. Власюк; Н. Сікотовська; Л. Крупа; Є. Довбуш. 2 листопада 1991р. у Львові в домівці Народного Руху на вул. Академічний (пр. Шевченка) відбувся Установчий З'їзд довоєнних і нових пластунів сеньйорів. Цей з'їзд намагався зірвати – запряжений в Канаді – О. Шот. (т-ва "Лева"), відкрито ображаючи пластунів довоєнного періоду. Для полагодження конфлікту з США від ГПБ приїхав пл. сен. Базарко (це освітлено в листі ГПБ 31/Г/92 від 16 січня 1992р. до пл. сен. М. Лапці, Л.Ч. в Австралію. Справа: Пласт в Україні). Ознайомившись на сходинах, на Левандівці, з тим листом довоєнні пластуни були шоковані. Фактично у цьому листі пл. сен. О. Гаврилюк, як голова ГПБ, погодився з колишніми компартійцями керівництва нового Пласту в м. Львові і на Україні!

Неоднозначно довоєнні пластуни сприйняли і слова цього листа: "Догадуюся, що дехто тужить за атмосферою шовіністичного націоналізму, пропагованого середовищем Визвольного Фронту. Коли зважити, що за часів польської займанщини майже всі пластуни були зв'язані з ОУН, то сьогодні вже тої потреби нема й зовсім неправильним було б робити з Пласту революційну організацію". У сеньйорів виникло питання "то який Пласт маємо будувати на Україні?" Всі довоєнні пластуни сеньйори стояли на тому що Пласт має бути в Незалежній Україні: світоглядом, патріотичним, політично – грамотним, при школах, де вони виховувалися до війни. Але провід нового Пласту був проти Пласту в школах (окрім академіка І. Юхновського). Не викликало поваги до цього проводу і крутість з вибором нової назви організації, яке відбулося 19-21 жовтня 1990р. на 1-ому Установчому З'їзді Пласту в м. Моршині. Одне із головних питань було вибрати назву організації. Учасники З'їзду запропонували три назви: 1-а: "Організація – Український Пласт"; 2-а: "Українська молодіжна Організація Пласт"; 3-а: "Українська Скавтська Організація Пласт". Більшість делегатів проголо-

сували за "Український Пласт" – традиційну довоєнну назву. Але ця, законна, назва була підмінена на 2-ому З'їзді Пласту статутною комісією у складі І.Гринів, О. Покальчук, О. Шот і С. Корчинський. У більшості пластунів і стареньких сеньйорів знову виникло недовір'я до нового Пласту. Неоднозначно сприйняли пластуни – сеньйори і статтю Ігора Гринів – керівника інформ-центру нового Пласту: "Пластун – це добрий громадянин" в урядовій г-ті "Голос України" за 31 квітня 1992р. стаття несла космополізм, пристосуванство і відкрито ображала менталітет Галичан та перших пластунів з УХДФ – розгромлених комуністичним режимом 4 серпня 1989р. Від імені довоєнних пластунів-сеньйорів пл. сен. Іван Якубовський послав протест у цю газету з вимогою спростування. Статтю названо ідеологічною диверсією в Пласті. Подібні статті опублікував і ще один ідеолог – провідник нового Пласту: О. Покальчук в "Літературній газеті", а потім в журналі "Україна". Він, як Голова Пласту в Україні, твердив, що: Вірність Богу і Україні є перестаріла і Пластові не потрібні? (Про це згадано і в "Пл. Шляху" ч.2/1421 за 2005р. пл. сен. (Л. Онишкевичем). Світогляд цих провідників довоєнні пластуни-сеньйори і молодь з "Левандівки" трактували як антипластовий. Вищезгадані крутіїства, ідеологічні протиріччя пластових поколінь, заборонили щодо повернення Пласту в школи, антидемократизм щодо творення осередків Пласту без дозволу проводу, недовір'я йому привели до проголошення окремої "станції": "Левандівка", а далі до альтернативної організації і відходу, на жаль, від сеньйорату багатьох розчарованих довоєнних пластунів. Найбільш тверді сеньйори залишилися бо хотіли змінити стан ідеології в новому Пласті та не мали підтримки ні на з'їздах ні у проводу УСО "Пласт". Хоча 13 червня Крайова Пластова Старшина УСО "Пласт", а 25 червня 1992р. – благословення Митрополита В. Стернюка, відповідними рішеннями і листами підтримано ініціативу довоєнних пластунів "про відбудову довоєнного пл. табору "На Соколі". Головою орг. комітету обрано пл. сен. Л. Довбуша (Л.Ч.). Він разом з пл. сен. Ю. Воробкевичем розшукали в Горганах старі фундаменти табору: "На Соколі" і склали карту та проект його відбудови. Тим самим дали почин відродженню історичної "Мекки" для пластунів України та діаспори. Довоєнні пластуни засновують на Левандівці сеньйорський курінь ім. А. Войнаровського. Їх підтримує молодь і засновує такий же стар-

шопластунський курінь. Левандівський осередок сеньйорів проводить перший післявоєнний сеньйорський табір для довоєнних пластунів у Підлютім. На табір приїхали пл. сен.: Юліан Воробкевич "Л.Ч." з дружиною Олею; Роман Рифяк; Богуслава Гринів; Надя Мудра; В. Чигін; Марія Дудкевич; Стефанія Козій; і др. з Австралії: пл. сен. Люба Цюрак та Полтавець, а також молоді пл. сеньйори з Львова: Оля Николук; В. Квітневий; Нуся Сікотовська; Люба Крупа; Христина Власюк; Є. Довбуш. Комендантом табору обрано Л. Довбуша. 21 жовтня 1992р. у Львові відбувся 2-ий з'їзд Пластунів-сеньйорів України. З США, від ГПБ, прибув голова О. Гаврилюк та пл. сен. Копач. Найбільше учасників з Львова. Вперше обрано Булаву УПС України. Головою УПС – В. Ласку з Левандівського осередку учасника 1-ого довоєнного табору сеньйорів в Підлютім, замісниками Л. Довбуш та Р. Дзюпина. Членами Булави: В. Квітневого, А. Сікотовську, С. Козій, Є. Довбуша, Р. Дзюпин незабаром відмовився від замісництва і замість нього докооптовано Р. Рифяка. Але і тут не обійшлося без конфліктів. Л. Захарчишин запропонував, на прикладі світового скавтіngu, створити з пл. сеньйорів довоєнного періоду: "Раду ветеранів". З протестом виступив довоєнний пластун "Л.Ч." Ю. Воробкевич – "Дзіргач" сказавши: "Український Пласт має свої національні особливості і вони не можуть бути замінені чи дубльовані від скаутських організацій світу. Слово ветеран в Пласті для нас чуже...". На з'їзді виразили недовіру провіднику нового Пласту О. Покальчуку: "за спробу створити на Україні "Асоціацію Скавтів України", ще не збудувавши, кількісно Пласт. Голова Ради Левандівського осередку І. Якубовський подав на з'їзд подання про реєстрацію, окремо від Львова "Станиці" "Левандівка" (постійному місцю сходін і діяльності довоєнних пластунів у 1991 – 1993р.). Переважаюча більшість пл. сеньйорів була за самостійність у творенні нових осередків Пласту і більшого охоплення молоді та проголосувала "За реєстрацію станиці "Левандівка"". З 55-ти делегатів з'їзду – проти були лише Криськів, Покальчук, Генега. 23. березня 1993р. – Булава Пл. сеньйорів України – обрана Всеукраїнським З'їздом та Левандівські курені – вирішили вийти з нової "УСО-Пласт" та повідомити про це ГПБ та дали повідомлення у Львівську газету "Ратуша" (27 березня 1993р.). З пластунів Левандівки створено: Українську Національну Патріотичну Організацію – (УНПО) "Пласт". 22 травня 1993 р. КІР УСО

Пласт " виключила усіх членів Станиці Левандівка " (в тому числі і довоєнних пл. сеньйорів!) причетних до створення УНПО "Пласт". Для полагодження ідейних розходжень між Пластами приїхав у Львів голова КПР Великої Британії Я. Гаврих, написавши своє бачення вирішення ситуації в листі (копії) Голові ГПР пл. сен. Л. Романківу і до Булавного УПС України В. Ласці та членам Булави УПС в Україні: Р. Рифяку, Р. Дзюпину, Л. Довбушу (лист КПР В. Британії від 9 липня 1993р. "Справа членство в Пласті в Україні". Але Сеньйорат та Провід УНПО "Пласт" своїх позицій не змінив. 16 вересня 1993р. УНПО "Пласт" реєструється в управлінні Юстиції як УНПО "Пластун" маючи вже свої осередки у школах і закладах освіти Львова і Львівської області, в містах і селах: Червоноград, Сокаль, Дубляни, Жовківщини, с. Запків, у спорт – клубі "Фрезер". Членство біля 500 чол. Головою організації обрано випускника Лісової Школи в США ст. пл. Юрія Довбуша. Виховна робота, дякуючи довоєнним пластунам, наближена до взірця довоєнного періоду. УНПО "Пластун" бере участь у всіх прилюдних патріотичних акціях, у смолоскипному поході по вшануванню бійців УНА – УНСО полеглих у Грузино-Абхазькому конфлікті. В Дусі засновника Пласту в 1911р. – І. Чмоли – юнаки готовляться до служби в Армії, вчаться стріляти з новітньої зброї у військовій частині Жовківщини і. т.п. Але комусь це не подобається. Починаються провокації, нагінки і перевірки з боку влади, виклик в Юстицію по питанню права на ношення Лелійки (з подання УСО "Пласт"), візиту до левандівської домівки ген. МВС Мотринця. Далі підпал (гасили пожежники) і погром Домівки Пласту на Левандівці та кражі, побиття у Львові і на таборі в Підлютім провідників УНПО "Пластун" молодиками у камуфляжній формі. В м. Стрию, якийсь пан Стецько, "організовує" фіктивну одноіменну організацію і пропонує об'єднатися та переробити Статут УНПО "Пластун", подає якісь протоколи(вони збережені). Пл.-сеньйори розцінили це як Троянського Коня. В домівку підкидуються листи, ніби з Америки(збережено) в яких оббріхується довоєнний Пласт. Деякі пластуни переходять в УСО "Пласт"(котра успішно розвивається за фінансової підтримки ГПБ і влади України) стають там лідерами у проводі і в сеньйораті. На жаль УНПО "Пластун" не маючи коштів на розвиток, існуючи на членських внесках та ентузіазмі, на романтичних ідеях минавшини довоєнних пластунів, без підтримки влади – не зміг

довго триматися. Хоча на перших порах організація успішно діяла. На початку 2001р. з ініціативи довоєнних пластунів пропонується "Пластам", для загального добра воз'єднатися. Ведуться переговори. 12 квітня 2001р. між проводами обох організацій підписано Постанову про об'єднання. Але, на жаль, молодь і їх молоді провідники з УНПО "Пластун" вступати в УСО "Пласт" відмовилися і фактично об'єднання відбулося на папері. УНПО "Пластун" – самоліквідувався. Після того, освітянами Залізничного району м. Львова на чолі з пл. сен. Л. Довбушем, зроблено спробу повернути Пласт у школи як: гурткову роботу. 1 серпня 2002р. зареєстровано організацію: "Пласт в Українських Школах (ПУШ)". Іронія долі. Через 10 років за це, провідника "ПУШ" Л. Довбуша, знову, осудив у "Львівській газеті", за 27 жовтня 2003р. провідник УСО "Пласт" Л. Захаршин. Ні – щоб щиро, по скавтськи, радіти за нову скавтоподібну організацію, та за ріст членства пластунів-скавтів яких так мало у Львові і на Україні. Це є єдиний правильний варіант як тисячно збільшити скавтів – пластунів!

"ПУШ" запропонував міській освіті запроваджувати Пласт у школи, як організації у виді гурткової роботи і куренів. Хіба це погано для росту скаутизму? Але, хоч у школах існує виховний вакуум патріотичного виховання – вона не спішить чекає вказівки з гори. Освіта – интерна, хочете робіть самі! Видно не усвідомлює користі Пласту або боїться стара владна верхівка. Хоча дехто відкриває двері другим скавтоподібним організаціям яких наплодилось на Україні як грибів. Тож нехай краще Пласт! Надія довоєнних сеньйорів, які відійшли і відходять на Вічну Ватру про Пласт у школах вмирає останньою! Хотілося їм щоб у школах пластунів було сотні – тисяч: бо то майбутня Україна!

В 20-ту річницю Пласту бажаємо зустрітися на цьому Святи всім, хто віродив Пласт на Україні у 1989-90 р. особливо з тими пластунами з УХДФ, які кинули виклик імперії зла СРСР. Ці герої заслужили найвище відзначення в Пласті, їх чин у Відродженні Пласту – був геройським! Зустрітися і подати собі руки, хоч погляди-мали різні. Опозиція – сутність демократії і розвитку. І ті, і другі прагнули однієї цілі аби Пласт віродився для молоді і України.

Історія невмируща наука. І нехай вона розсудить, хто мав рацію – бо тяжко бути Соломоном!

Пл. сен. Роман Рифяк
Пл. сен. Любомир Довбуш
2009р.

Олег Коцарев
(Київ)

ДОТИК ДО ЖИВОЇ ІСТОРІЇ ЛІТЕРАТУРИ

У видавництві "Смолоскип" 29 жовтня відбулася презентація збірки праць Миколи Неврлого, що його можна умовно назвати словацько-чесько-українським літературознавцем, під назвою "Минуле й сучасне: збірник слов'янознавчих праць". Також представлено його ж монографія про Івана Франка словацькою мовою.

У випадку з Миколою Неврлим, напевно, йдеться про справжній дотик до історії, зокрема й історії літератури, до самого її духу, що вкрай важливо для, як кажуть в інтернеті, "любителів цієї справи".

Передусім Микола Неврлий, що особисто приїхав на презентацію до Києва, надзвичайно цікавий просто як людина незвичної долі. Син галицької українки й буковинського чеха, він народився 1916 року в Росії, у Ростові-на-Дону, до 1933 року встиг пожити в Полтаві, Куп'янську, Харкові та інших українських містах, спілкувався із багатьма українськими культурними діячами, бачив М. Хвильового, а під час Голодомору з батьком і сестрою, отримавши чехословацький паспорт, зумів утекти на Західну Україну, до Закарпаття, де був свідком останніх міжвоєнних років, проголошення й падіння Карпатської України. Як українського вчителя, Неврлого заарештували угорці. Потім було кілька років життя у Празі, спілкування з О. Ольжичем, О. Колессою, Є. Маланюком, О. Бурггардтом, навчання у Карловому університеті. 1941 року Микола Неврлий брав участь в ОУНівських похідних групах, дістався Василькова, де познайомився з поетом М. Ситником, але був відкликаний з України. Уже потім, у комуністичній Чехословаччині, Неврлий зумів уникнути покарання і став активно працювати дослідником української та інших слов'янських літератур. Відвідуючи в наступні десятиріччя УСРС, він познайомився з В. Сосюрою, М. Бажаном, Б. Антоненком – Давидовичем, Г. Кочуром та багатьма іншими діячами, ніби охопивши таким чином літературу більшої частини ХХ століття.

Життєвий досвід плюс освіта й ерудиція – і маємо безумовно цікаву збірку "Минуле й сучасне...". У ній найрізноманітніші праці – від досліджень творчості й життя Т. Шевченка (наприклад, "Шевченківський ідеал письменника"), І. Франка (приміром, "Іван Франко і чеський революційний рух"), Є. Маланюка ("Є. Маланюк і Багряний (дві концепції визволення України)"), Б.-І. Антонича ("Поет із серцем у руках") і до невеличкої оглядової статті "Три фази українського футуризму". Є тут і спогади про цікавих людей, який Микола Неврлий зустрів більш ніж достатньо, і листування з яскравими персонажами української культури, і дослідження про українсько-словацький пограничний регіон Пряшівщини. Ті роботи, що їх було написано кілька десятиліть тому, засвідчують, наскільки

в ті роки був ширшим, порівняно з УРСР, діапазон дозволених для обговорення й дослідження культурних фактів у країнах "народної демократії".

Відповідно, доволі пізнавальною вийшла й сама смолоскипівська презентація. Її розпочав засновник видавництва Осип Зінкевич. Він зазначив, що Микола Неврлий став одним із перших дослідників, які ще в сімдесятих роках за-своїли значення й суть загально-українського літературного процесу першої половини ХХ століття, не розриваючи його штучно на західну й східну гілки.

Осип Зінкевич, Ростислав Семків, Микола Неврлий

"Видавництво "Смолоскип" виконує в нас роль МНС", пожартував у своєму виступі Іван Дзюба з приводу того, що, на жаль, сьогодні жодна інша структура не займається так цілеспрямовано виданням подібних текстів. За його словами, особливе значення презентованої книги в тому, що хай вона і не претендує на охоплення всієї літератури, проте автор її постійно мислить широко, із використанням найрізноманітнішого контексту, а також демонструє досліджуваних авторів не лише через їхні тексти, а і як особистостей.

Петро Кононенко висловив розчарування з приводу того, як мало Україна дбає про бодай якусь промоцію своєї культури в світі. І якби не такі мешканці інших країн, як Микола Неврлий, ситуація була б узагалі катастрофічною. "Чех з українським серцем", – сказав із цього приводу Микола Жулинський. Він згадав, що українське посольство в Словаччині ніяк не відреагувало на вихід монографії про Франка і сказав, що українська держава мусила б набагато більше вшановувати такого тонкого поціновувача й спостерігача нашої культури.

Представник Фондації Вагрянго в Україні Олександр Шугай при цій нагоді розповів доволі драматичну передісторію виходу "Минулого й сучасного...". Виявляється, те видавництво, яке попередньо взялося робити цю книжку, справу фактично завалило. Пообіцявши спочатку двотомник, воно в останній момент виставило фундаторам такий кошторис, що зробив публікацію неможливою. Лише переформатування книги спільно з видавництвом "Смолоскип" повернуло проект до життя.

На презентації в будинку "Смолоскипа".

*Зліва: В. Фольварочний, Г. Булах,
Л. Черватенко, П. Дорожинський*

Марія Кочур у виступі згадувала своє знайомство з Миколою Неврлим, про його відвідини Ірпіня, а також про те, що впорядковує зараз листування Г. Кочура, в якому є цікаві листи від Неврлого.

Зі згадок про своє знайомство з Неврлим розпочав виступ і Павло Дорожинський. "Мене зворушило, що Микола Неврлий, попри свою толерантність, завжди мав відвагу говорити і писати правду", – сказав він. Згадав Павло Дорожинський і про те, як Неврлий

був співробітником журналу "Самостійна Україна", і про те, що саме він свого часу відкрив поета Михайла Ситника.

Іван Пасемко розповів про словацьке національне відродження комуністичних часів і часів незалежності й про те, що українці мали би взоруватися на його здобутки. А Лариса Просятківська згадала, як у 1967 році Неврлий під час свого приїзду до Києва сам підійшов знайомитися до неї та до її колег – студентів, оскільки відчув, що має зі свідомою молоддю. "Важливо, що книжка написана доступно і що Микола Неврлий постає в ній чудовим джерелознавцем".

А Катерина Криворучко підготувала для словацького гостя сюрприз. Виявляється, вона, працюючи з Празьким архівом, знайшла в ньому чимало рукописів Миколи Неврлого, його документів, а також документів його батька. Ті з них, який Неврлий не мав, вона пообіцяла скопіювати.

Віталій Дончик вкотре наголосив на тому, що без таких закордонних друзів, як автор "Минулого й сучасного", українська ситуація була б набагато гіршою. Проте, зазначив він, нам однаково слід сподіватися лише на себе, і в жодному разі не на демократичну солідарність Європи, котра неминуче ламається при найменшому тискові чергового тирана.

Останнім виступом стала декламація поеми "Мої Атени" Григорієм Булахом, у якій діячі української культури разом із Миколою Неврлим химерно і пафосно переплелися з українськими краєвидами та давньогрецькою філософією. Після цього до мікрофона вийшов сам Микола Неврлий, подякував присутнім і сказав, що найбільше йому в житті пощастило на знайомства з безліччю цікавих людей та на добру освіту. Власне кажучи, і того й іншого можна чимало чимало знайти на сторінках "Минулого й сучасного..."

НАШІ ВТРАТИ

*Приосвящений Владика Мефодій,
Єпископ Сумської і Охтирської єпархії УПЦ КП
надіслав нам повідомлення про відхід у вічність
співробітника журналу "Самостійної України"
славної пам'яті О. Сотника*

Сумське Єпархіальне управління УПЦ Київського Патріархату з глибоким жалем повідомляє, що 7 лютого 2010 року на 75-му році життя спочив у Бозі Сотник Олександр Миколайович – завідуючий науково – історичним відділом Сумської Єпархії, заступник редактора обласної газети православний християнин, націоналіст, відданий син українського народу, педагог, історик за освітою, полковник запасу, письменник, член спілки журналістів України, активний член багатьох громадських і патріотичних українських організацій.

Працював у Сумському Обкомі КПРС у відділі контрпропаганди, де зміг зібрати безцінні матеріали з історії національного руху та захищати негласно українських патріотів.

На всіх посадах самовіддано боровся зі свавіллям комунізму і самовідданого служив Україні. Все свідоме своє життя вважав себе націоналістом. З проголошенням незалежності Української держави працював на ниві відродження духовності нашого народу та утвердження УПЦ Київського Патріархату на Сумщині. Найбільше цінував працю Організації Українських Націоналістів (державників) на чолі з Павлом Дорожинським та вважав себе членом цієї організації, жалів, що за станом здоров'я не може приймати більш активну участь. Журнал "Самостійна Україна" часто друкував статті Сотника О.М.

За працю був нагороджений багатьма міжнародними та українськими відзнаками, а святійшим Патріархом Філаретом за наукові дослідження з історії церкви по Сумській області нагороджений орденом святих Кирила і Мефодія та орденом Святого рівноапостольного князя Володимира. Найбільш відомими його книгами є: "Сумщина християнська православна Сумщина", "Репресії проти церкви на Сумщині", "Українська нація і українська церква", "Шлях віри, шлях перемоги", "Геноцид української нації" (нелегке життя прожив Сотник О. М. родина пережила Голодомор та репресії) та інші. Його статті друкували українські та зарубіжні журналісти і газети. Особливо цінував журнал "Бористен" та наша церква – Київський патріархат.

7 лютого 2010 року відбулася поминальна молитва у Свято – Воскресенському кафедральному соборі м. Суми, 8 лютого Єпископ Мефодій з духовенством собору відслужив похорон. На похороні були присутні рідні, близькі та голови громадських і патріотичних організацій Сумщини.

Вічна Йому Пам'ять.

Славної пам'яті Олекса Семенюк

Народився 27 лютого 1923 року в селі Боб'ятин, Львівської області в Україні. Помер на 86-му році життя 28 листопада 2009 року в Chadwell Heath, Essex Англія, в день національної жалоби за жертвами голодомору 1932-33 років як акту сталінського геноциду проти українського народу.

Доля закинула Олексу на чужу землю, в Англію, через Реміні, Італія, де він опинився як полонений в Дивізії "Галичина". Він завжди був вдячний Великій Британії і Британській демократичній системі, яка надала йому захист, безпеку, роботу і свободу, щоб продовжувати свою життєву місію, яка полягала в збереженні і пропагуванні його української культури. Так як і кожен українець на вигнанні Олекса ніколи не втратив своєї віри і надії на незалежну і вільну Україну. В 1993 році я супроводжував свого батька в його подорожі до його села-перший раз за 50 років. Підчас перебування у своєї родини у місті Львові я зустрів Марію мою дружину, невістку мого батька. Олекса відвідував своє село і родину досить часто після цього, також з дочкою Оксаною. Його остання поїдка була в червні 2008 року.

На життєвому шляху мій батько мав багато складних ситуацій і моментів випробування, але він завжди тримався своєї віри, яка давала йому силу і натхнення. Попри все це він завжди переборював всі труднощі з почуттям гумору.

Від самого початку покійний Олекса поринув з величезним почуттям обов'язку в українську справу і в українську громаду Брадфорд. Він був певним як північна зірка. Всі знали, де його знайти в церкві, і кожної суботи вечором в українському клубі Об'єднання Українців у Великій Британії.

Славної пам'яті Олекса належав від самих початків до ОУН(д) та був довголітнім представником журналу "Самостійна Україна" на Англію.

Наш батько, Ваш товариш принципово відстоював свою моральну позицію, незалежно від думок і дій інших. Завжди дисциплінований і прямий.

Мій батько був люб'язний до своєї родини і громади. Останні 4 роки він жив з нами – зі сином, невісткою і внуком Максимом.

Покійний був люблячим чоловіком, батьком, вуйком, тестем, дідусем, сином господаря і сам господар, дивізійником, військовополоненим, працівником текстильної фабрики, політичним діячем, громадським діячем, віруючим греко-католиком, вболівальником за Челсі і Шевченка, завзятий телеглядач 5-го каналу – Ти повертаєшся в Брадфорд до жінки Софії, з якою прожили 47 років, до своїх приятелів і колег. Тут твоє місце. Твоя пісня полине у твоє село.

Дорогий батько, ти мав великий вплив на багатьох людей в цьому світі. Прощай, наш щирый патріот України. Твоя пам'ять буде з нами вічно.

Син Андрій

ПОЖЕРТВИ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД «СУ»

Німеччина

Мардак Любомир – 35 євро

Саляк Марія – 35 євро

Росія

Світальський Василь – 500 рос. руб.

Україна

Савченко Василь – 100 грн.

Авдеев Сергій – 50 грн.

Басій Марія – 40 грн.

Волошин Павлина – 30 грн.

Польща

Гук Марія – 50 ам. \$

Левко Іван і Ольга – 50 євро

***Усім жертводавцям
Висловлюємо нашу щирю подяку!***

*** * ***

***Просимо вносити пожертви
на пресовий фонд журналу "СУ".***

*** * ***

Просимо виправити помилку!

В прізвищах під фотографією учнів 5 класи Української Реальної гімназії в Празі (Модржани) зайшла помилка гляди журнал "СУ" число 4/513, 2009р. сторінка 82. Як нам пише наш представник на Австралію Ярослав Михайлишин має бути: сидять (зліва): Володимир Михайлишин, Йосип Параска, Іван Перун, Валерій Гай – Гаєвський, Павло Дорожинський.

АДРЕСИ ПРЕДСТАВНИЦТВ «САМОСТІЙНОЇ УКРАЇНИ»

Австралія:

Mr. J. Mychajlyszyn
68 Williams Road
Blackburn, Vic., 3130
Australia

Австрія:

Chaverko Nadja
Langeasse 11/1
8010 Graz
Austria

Азербайджан:

Євгенія Джафарова
37119 г. Баку
ул. Нахичеванского 48, кв. 88
Азербайджан

Англія:

Mr. A. Semeniuk
7 Norbury Gardens,
Chadwell Heat, Romford,
Essex RM6 5TS England

Аргентина:

Asociasion Ukrainien
"Renacimiento"
Maza 150
Buenos Aires, Argentina

Бельгія:

Mrs. Lidia Demczuk
4, Rue Moquee
4590 Ouffet, Belgium

Болгарія:

Юзефович Сергій
ул. Загорська 7
5000 В. Трново Болгария

Бразилія:

Mr. P.Jedyn
Rua Prof. Fr. Basetti 39
82010-010 Curitiba, Parana
Brazil

Венесуела:

Mr. F.S.Woyzechowsky
Las Torres I.M.A.
El Lindero Esq. Pasaje 16.4001
Paroquia Sucre 1030 Caracas
Venezuela

Вірменія:

Романія Явір
ул. Гультякяна, 2/1, кв. 52
37067 г. Єреван

Голландія:

Mrs. Lida Donners Munt
Kamp 13
6361 GX Nuth, Limburg
Nederland

Греція:

Halyna Masliouk-Kakkou
99 Dodekanisou Str., Petroupoli
Athens 13231, Greece

Грузія:

Ганна Матєєва
Перша українська школа
ім. Дребуадзе 8
Тбілісі 380002

Данія:

Mrs. Tatjana B. Nielsen
Aabakkevej 55
5210 Odense NV, Denmark

Естонія:
Nina Ochremenko
Sostra 6-7
10616 Tallinn, Estonia

Зелений Клин:
Василь Світальський
Океанский проспект 136/63
690002 г. Владивосток, Россия

Ірландія:
Olana Kovalchuk
142, Dooradoyle Park
Dooradoyle Road
CO. Limerick, Ireland

Іспанія / Андорра:
Mr. B.S.Rymarenko
BP 24 Poste Frances
La Massana
Prince Pote d'Andorra

Італія:
Mrs. Yaroslava Kulchytska
Via Vespasiano, 48
Roma - 00143
Italy

Канада:
Mr. J. Holubitsky
52 Burrows Ave.
Etobicoke, Ont.
M9B 4W7 Canada

Victor Rajenko
20 Debora Dr.
Grimsby, Ontario
L3M 4J2 Canada

Кубань:
Микола Сергієнко
353287 г. Горячий Ключ Первомайский
ул. Терешковой, 16, кв. 23
Кубань

Латвія:
V. Stroy
Brivibas g.342-7
Riga LV- 1006
Latvija

Литва:
Mrs. Inna Kuznecowa
Kosmoso 10-1
31118 Visaginas
Lietuva

Люксембург:
Mr. E. Hohol
50, ruede L'eglise
3636 Kayl, Luxembourg

Молдова:
Майстренко Олександр
вул. Королєнко 2/2
г. Кишинів
Молдова

Німеччина:
Dipl. Ing. J. Baretzky
Schul Str. 2
83229 Sachrang
Deutschland

Нова Зеландія:
Mr. W. Krechowec
49 Fonteney St SWO#3
Mt. Albert, Auckland
New Zealand

Норвегія:
N.Ravi - Kristenko
Den Ukrainske Forening i Norge
Ukrainenborveien- 4
0258 Oslo Norwegia

Парагвай:
Mr. V. Baransky
J. L Mallorguin N° 970
Encarnacion - Itapua
Paraguay

Польща:
W. Lazorko
ul. Dworskiego 46/1 1
37-700 Przemyśl
Polska

Португалія:
Pavlo Sadoha
Associacao dos Ucrrianos
em Portugal
Av. 25 de Abril 27 2 FRT
1675 - 185 Lisboa, Portugal

Росія:
Іван Тарасюк
г. Ярославль
Московский просп. 163, кв. 216
Россия

Румунія:

Prof. V. Nikolaiciuk
Loc. Radavti Cod 5875
Str. Calea Bucovinci Nr. 36,
ScAAr. 3, Juj. Succava
Romania

Сербія:

Miroslav Hochak
Devet Jugovica 3/3
21000 Novi Sad
Serbia

Словаччина:

Ing. Andrij Jacos
Cadrova 1
83101 Bratislava
Slovakia

Словенія:

Gosp. Ing. Vladimir Dumka
Likozarjeva 23
4000 Kranj
Slovenija

США:

ODWU --- Free Ukraine
Ukrainian Homestead — Olzhych
1230 Beaver Drive, Lehington,
PA. 18235 USA

Таджикистан:

Volodymyr Didun
735734 Leninabad Reg.
Chkalovsk ul. 1 Maya, 2, k. 22
Republik of Tajikistan

Татарстан:

Євген Савенко
423 550 г. Нижнекамск
просп. Химиков, 57, кв. 218
Татарстан

Угорщина:

Mrs. Jaroslawa Hryanyl
Hajos u. 1
1065 Budapest
Hungary

Україна:

01015 м. Київ
вул. Московська, 36, к. 18
Україна

Фінляндія:

Dr. Viktor Jeganov
Pasilan puistotie 6E, 50
002240 Helsinki
Finland -Suomi

Франція:

Mme Olga Jacura
9, Rue de la Prairie
78290 Croissy s/ Seine
France

Хорватія:

Prof. Boris Graljuk
Savor Rusina-Ukrajnaca
ul. Vodovodna 11
Zagreb 10000
Hrvatska

Чехія:

Dr. Fedir Jancyk, C. Sc.
Fantova 32/1782
15500 Praha 5
Czech Republic

Чіле:

Dr. Boris M. Didyk
P.O.B. 943
Vina Del Mar
Chile

Швейцарія:

Dr. M. Katchaluba
Chemin Bottai 11
Challet Trembita
1822 Chernex
Switzerland

Швеція:

Zoriana Kiktsö
Fornföjdsvägen 28, BV
152 58
Södertälje
Sweden